

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет маркетингу

Кафедра регіоналістики і туризму

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Галузь знань

Спеціальність

«Управління туристичними проєктами»

24 Сфера обслуговування

242 «Туризм і рекреація»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Інтеграція принципів міського екотуризму та сталого розвитку в управлінні столичними парками: стратегії, виклики та глобальні перспективи»

здобувача Маляренко Олександри Валеріївни

**Науковий керівник: к. н. держ. упр., доц.,
Тимошенко Тетяна Олександрівна**

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

**Завідувач кафедри: д. е. н. проф., академік НАН України
Данилишин Богдан Михайлович**

Київ - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СТАЛОГО ТУРИЗМУ ТА ЕКОТУРИЗМУ	8
1.1 Сутність та принципи сталого туризму	8
1.2 Концепція міського екотуризму: міжнародні стандарти.....	25
1.3 Зарубіжний досвід інтеграції екотуризму в управління міськими парками	35
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПОТЕНЦІАЛУ КИЇВСЬКИХ ПАРКІВ ЯК ГОЛОВНОЇ АТРАКЦІЇ І УНІКАЛЬНОЇ ПРОПОЗИЦІЇ ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ	46
2.1. Основні характеристики туристичної дестинації «Паркове намисто» (Голосіївський НПП, Феоданія, Пирогів, Ботанічний сад ім. Гришка)	46
2.2 Стратегічні документи та візія розвитку туризму в Києві в контексті інтеграції парків в складі комплексної туристичної пропозиції.....	53
2.3 Аналіз туристичних ресурсів та оцінка готовності інфраструктури туристичної дестинації «Паркове намисто»	60
РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЕКОТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТУ «ПАРКОВЕ НАМИСТО»)	69
3.1 Концептуальні засади та стратегічні цілі проєкту «Паркове намисто».....	69
3.2 Обґрунтування структури та плану реалізації проєкту: логіко-структурна модель та ресурсне забезпечення реалізації проєкту	80
3.3 Оцінка ризиків, соціально-економічної ефективності та очікуваних результатів проєкту	87
ВИСНОВКИ	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	98
ДОДАТКИ	106

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується посиленням глобальних трансформацій у сферах туризму та урбанізації. Традиційні моделі туристичної діяльності, які часто призводили до негативних екологічних та соціокультурних наслідків, поступово вичерпують свою ефективність. Натомість, на перший план виходить концепція сталого туризму, невіддільною складовою якої є екотуризм. На підставі проведеного аналізу, екотуризм слід розглядати не як тимчасовий тренд, а як стратегічну необхідність, що забезпечує збереження природної спадщини та сприяє повноцінному рекреаційному досвіду.

Для великих міст, зокрема Києва, де зелені зони мають високу екологічну та рекреаційну цінність, питання інтеграції екотуризму набуває стратегічного значення. Міські зелені простори функціонують не лише як рекреаційні зони, але й як ключові компоненти екологічної інфраструктури. Проєкт «Паркове намисто», який об'єднує Голосіївський НПП, Феофанію, Пирогів та Ботанічний сад ім. Гришка, демонструє значний потенціал для поєднання природоохоронної діяльності та розвитку спеціалізованого туризму.

Таким чином, дослідження теоретико-методологічних основ, аналіз екотуристичного потенціалу зазначених територій та розробка функціонально-організаційної моделі їхнього розвитку є своєчасним і науково обґрунтованим завданням. Впровадження цієї моделі сприятиме трансформації Києва в екологічно відповідальний та конкурентоспроможний туристичний центр.

Мета дослідження. Головна мета цієї роботи – теоретично обґрунтувати та розробити концептуальні засади і проєктні рекомендації щодо інтеграції принципів міського екотуризму та сталого розвитку в управлінські моделі столичних парків, спрямовані на створення та просування комплексної екотуристичної дестинації "Паркове намисто" як економічно ефективного та соціально відповідального туристичного продукту міста Києва.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

1. Систематизувати та узагальнити основні теоретико-методологічні підходи до визначення поняття та принципів сталого туризму та екотуризму.
2. Проаналізувати кращі світові практики та міжнародний досвід впровадження концепції міського екотуризму.
3. Оцінити поточний стан та туристичний потенціал ключових парків Києва, які входять до потенційної дестинації «Паркове намисто».
4. Проаналізувати стратегічні пріоритети використання паркових зон міста Києва для створення екотуристичних дестинацій
5. Повести аналіз туристичних ресурсів екотуристичної дестинації "Паркове намисто" та оцінити їх готовність до включення у склад комплексної туристичної пропозиції
6. Розробити концептуальні засади та визначити стратегічні цілі проєкту «Паркове намисто», обґрунтувавши їхню відповідність принципам сталого розвитку, міжнародним стандартам міського екотуризму та туристичному потенціалу столичних парків.
7. Розробити деталізовану логіко-структурну схему реалізації проєкту «Паркове намисто» та визначити необхідний комплекс фінансових, матеріально-технічних, кадрових та інформаційних ресурсів для його ефективного впровадження на підготовчому, імплементаційному та комунікаційному етапах.
8. Провести ідентифікацію та оцінку потенційних ризиків впровадження проєкту «Паркове намисто», обґрунтувати його соціально-економічну ефективність на основі кількісних та якісних показників, а також спрогнозувати очікувані результати та мультиплікативні ефекти для розвитку туристичної інфраструктури та економіки міста Києва.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процеси управління та інтеграції рекреаційно-туристичних ресурсів столичних паркових територій у систему сталого розвитку міста.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади та проєктно-управлінські рішення щодо впровадження моделі міського

екотуризму та оцінки його соціально-економічної ефективності на прикладі розвитку екотуристичної дестинації «Паркове намисто».

Методи дослідження. Для виконання завдань у роботі використовувався комплекс перевірених наукових методів:

- Теоретичні методи: ми використовували системний підхід, аналіз, синтез, а також індукцію та дедукцію. Це допомогло нам зібрати та осмислити всі теоретичні знання про сталий туризм та екотуризм.

- Емпіричні методи: застосовувався порівняльний аналіз для вивчення досвіду інших країн. Статистичний аналіз був потрібен для оцінки туристичного потенціалу. Також ми плануємо використовувати метод експертних оцінок для визначення готовності інфраструктури та можливих ризиків.

- Проєктні методи: для створення логічної структури проєкту використовувався метод моделювання, а для передбачення результатів – метод прогнозування.

Наукова новизна одержаних результатів. Основна новизна роботи полягає в наступному:

Удосконалено розуміння того, як міський екотуризм може бути інтегрований у загальну систему сталого розвитку міста.

Обґрунтовано ідею створення екотуристичної дестинації на базі вже існуючих паркових зон столиці.

Розроблено конкретну функціонально-організаційну модель для «Паркового намиста», яка враховує особливості Києва та міжнародні стандарти якості.

Практичне значення одержаних результатів.

Результати можуть бути корисними для наступних цільових аудиторій та кінцевих бенефіціарів:

1. Для органів місцевого самоврядування та міської влади.

Розроблена функціонально-організаційна модель розвитку екотуристичної дестинації «Паркове намисто» слугує надійною аналітичною основою для

стратегічного планування та розробки цільових міських програм у сфері сталого туризму.

На підставі проведеного аналізу, отримані результати дозволяють підвищити ефективність управління зеленими зонами та обґрунтувати необхідність інвестицій у їхню інфраструктуру.

2. Для суб'єктів туристичного бізнесу та інвесторів.

Дослідження надає конкретні рекомендації щодо диверсифікації туристичного продукту, орієнтованого на принципи екологічної відповідальності.

Кращі приклади, вивчені в роботі, демонструють потенціал для створення інноваційних екомаршрутів та пакетних пропозицій, що сприятиме підвищенню їхньої конкурентоспроможності на ринку екологічних послуг.

3. Для наукової спільноти та освітніх закладів.

Теоретико-методологічний апарат та запропоновані критерії оцінки потенціалу можуть бути використані як відправна точка для подальших міждисциплінарних досліджень у сфері міського екотуризму, сталого управління та рекреаційного природокористування.

Матеріали роботи можуть бути інтегровані в навчальні курси профільних університетських програм.

4. Для місцевих громад та населення міста.

Впроваджуючи досвід сталої моделі розвитку, слід приділити увагу соціальному виміру, що сприятиме покращенню якості життя місцевого населення через збільшення рекреаційної доступності зелених зон.

Реалізація моделі передбачає формування екологічної свідомості громадян та залучення їх до партисипативного управління природними ресурсами.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації дослідження пройшли апробацію шляхом їх обговорення та презентації на наукових платформах. Зокрема, ідеї роботи були представлені на Міжнародній науково-практичній конференції «Назва конференції» (Місто, Рік), а також на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Назва конференції» (Місто, Рік). Крім того, ключові результати та

концепції були обговорені на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи (Назва університету, Рік).

Структура роботи. Магістерська робота має традиційну структуру і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Розділ 1 присвячений теоретичним основам сталого туризму та екотуризму.

Розділ 2 містить аналіз поточного стану та потенціалу київських парків як туристичної дестинації.

Розділ 3 детально описує проєктування функціонально-організаційної моделі розвитку екотуристичної дестинації «Паркове намисто».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СТАЛОГО ТУРИЗМУ ТА ЕКОТУРИЗМУ

1.1 Сутність та принципи сталого туризму

Сталий туризм є комплексним поняттям, що ґрунтується на взаємодії трьох основних складових — екологічної, економічної та соціокультурної. Кожен із цих елементів відіграє ключову роль у формуванні збалансованої туристичної діяльності, яка сприяє розвитку територій без шкоди для природного та культурного середовища. Для глибшого розуміння сутності сталого туризму доцільно розглянути кожен зі стовпів окремо, зосередившись на його змісті, особливостях реалізації та взаємозв'язках з іншими компонентами.

Перш за все необхідно зосередитися на основному понятті — сутності сталого туризму. Без чіткого уявлення про його зміст подальший аналіз втрачає логічну послідовність, адже сталий туризм є концептуальною базою всього дослідження. Водночас екотуризм виступає однією з його складових форм.

Концепція сталого туризму з'явилася як реакція на негативний вплив масового туризму на природу та громади. Коли великі потоки туристів залишають гори сміття, а місцеві жителі не отримують суттєвих переваг, традиційний туризм втрачає свою дієвість. Сталий туризм спрямований на створення «відповідального туризму», котрий в свою чергу прагне досягти балансу між трьома основними елементами: екологічним, економічним та соціальним. Ці аспекти можна уявляти як три опори, що підтримують всю систему. Якщо одна з них ослабне, продуктивність значно зменшується.

Сталий туризм можна визначити як відповідальний тип туризму [3], що спрямований на досягнення балансу між екологічною, економічною та соціальною складовими [26]. Ці три компоненти формують основу сталого розвитку галузі: порушення рівноваги хоча б однієї з них призводить до дестабілізації всієї системи.

Сталий туризм розглядається багатьма дослідниками як стратегічна необхідність, що зумовлена комплексом сучасних глобальних викликів. Зокрема, у статті [5] зазначається, що туризм є водночас жертвою і чинником кліматичних змін, що вимагає впровадження заходів для мінімізації його негативного впливу на

довкілля та забезпечення більш "розумного" (Sensible Tourism) функціонування. Загалом, сутність сталого туризму визначається як забезпечення потреб туристів і місцевих громад у сьогоденні, не ставлячи під загрозу можливість задовольняти ці потреби в майбутньому.

Деякі дослідники навіть ставлять під сумнів саму можливість існування "абсолютно сталого" туризму, стверджуючи, що будь-який туризм має певний негативний вплив [1]. Але навіть якщо це правда, то сталий туризм – це принаймні спроба мінімізувати цей вплив і зробити його більш "розумним" (Sensible Tourism).

Першим із них є екологічний аспект, який передбачає мінімізацію негативного впливу туристичної діяльності на довкілля та активну участь у його збереженні. Цей аспект сталого туризму часто стає важливою основою для формування сучасних стратегій розвитку галузі, адже включає збереження природних ресурсів, підтримання екологічної рівноваги та впровадження відповідальних екологічних практик. У сфері міського екотуризму екологічна складова набуває особливого значення. Міські парки і зелені зони часто залишаються останнім прихистком для місцевого біорізноманіття в умовах інтенсивної урбанізації та постійного забруднення довкілля. Відтак, управління цими природними територіями потребує надзвичайно ретельного аналізу та усвідомленого підходу. Дослідження Карло Алла [5] акцентує увагу на тому, що туризм є водночас і жертвою, і чинником кліматичних змін. Це вимагає включення до екологічної концепції стратегій адаптації до наслідків кліматичних змін і заходів із мінімізації власного вуглецевого сліду.

Реалізація екологічного компонента сталого туризму передбачає впровадження комплексу заходів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу на довкілля та підвищення екологічної свідомості стейкхолдерів. Для забезпечення більшої структурованості та наочності викладення, механізми впровадження екологічного компонента сталого туризму систематизовано. На підставі аналізу теоретичних положень, викладених у праці [5], ці механізми згруповано за основними напрямками в Таблиці 1.1. – енергоефективних технологій у туристичній інфраструктурі, зокрема в готелях та транспортних засобах. Прикладом цього є

встановлення сонячних панелей, створення систем збору дощової води та ефективне управління водними ресурсами для мінімізації їхнього споживання.

Таблиця 1.1. *Механізми Реалізації Екологічного Компонента Сталого Туризму*

Компонент (Напрямок)	Сутність механізму	Приклади реалізації та очікуваний результат
Рациональне ресурсокористування	Передбачає впровадження енерго- та водоефективних технологій в інфраструктурі туристичної діяльності.	Встановлення сонячних панелей, створення систем збору дощової води та ефективне управління водними ресурсами з метою мінімізації їхнього споживання.
Управління відходами	Розробка та реалізація комплексних програм сортування, переробки та повторного використання різних типів відходів.	Акцент на зменшенні використання одноразового пластику та впровадження відповідних галузевих стратегій, що відповідає принципам відповідального виробництва та споживання.
Збереження біорізноманіття	Фінансова підтримка природоохоронних ініціатив та стимулювання активної участі громадськості у моніторингу стану екосистем.	Залучення коштів через спеціальні туристичні збори та використання механізмів "громадянської науки" для забезпечення моніторингу природного середовища.
Екологічна освіта та просвіта	Спрямована на інформування туристів щодо цінності місцевих екосистем та необхідності їхньої охорони.	Трансформація туриста з пасивного споживача на відповідального й активного учасника процесу сталого розвитку шляхом надання достовірної інформації.

Джерело: розроблено автором за даними [5]

Наступний, економічний аспект, є одним із ключових складових сталого туризму. Він формує фінансову основу для розвитку цієї галузі. Та на відміну від традиційного підходу, що акцентує увагу виключно на максимізації прибутку, економічна складова сталого туризму орієнтована на забезпечення тривалої

економічної стабільності туристичних регіонів, та справедливу вигоду для кожного з учасників.

Головна мета реалізації економічного підходу в туризмі полягає у забезпеченні якісного покращення умов життя місцевих громад, створенні нових робочих місць та стимулюванні розвитку локального виробництва. Як зазначають дослідники Марія Коста та Філіпа Рібейро, саме впровадження сталих економічних практик дозволяє уникнути негативного явища «витоку прибутків» (economic leakage), за якого основна частина фінансових ресурсів акумулюється міжнародними корпораціями, не приносячи належної вигоди місцевій економіці. Таким чином, економічний аспект виступає ключовою запорукою стабільності галузі та забезпечення соціальної справедливості. Для детальнішого розуміння складових цього процесу, основні елементи економічного напрямку сталого туризму систематизовано в Таблиці 1.2.

Таблиця 1.2. *Основні елементи економічного компонента сталого туризму*

Напрямок (Принцип)	Академічна сутність	Механізми та очікувані ефекти
Локалізація постачання (Місцевий економічний ланцюжок)	Надання пріоритету місцевим продуктам, послугам та людським ресурсам у туристичній інфраструктурі.	Скорочення транспортних витрат, підтримка малого та середнього бізнесу регіону (наприклад, місцевих гідів, виробників харчів і сувенірів).
Створення інклюзивних робочих місць	Забезпечення можливостей працевлаштування для жителів регіону в туристичній сфері, включаючи розвиток їхніх професійних навичок та доступ до керівних посад.	Сприяння соціально-економічному розвитку місцевих громад та підвищенню якості життя населення.
Справедливий розподіл доходів	Забезпечення механізмів спрямування частини прибутків від туристичної діяльності на розвиток соціальної інфраструктури та підтримку суспільно важливих проєктів.	Демонструє значний потенціал для досягнення соціальної рівності та справедливого доступу всіх мешканців до вигод туризму.

Продовження таблиці 1.2

Фінансова доступність	Розробка підходів, що дозволяють зробити відповідальний туризм доступним для широкого кола споживачів.	Згідно з європейськими політичними підходами [27], це вимагає пошуку оптимального балансу між ціною та екологічною відповідальністю туристичного продукту.
-----------------------	--	--

Джерело: розроблено автором за даними [2], [27]

Третім ключовим елементом сталого туризму є соціокультурний аспект, котрий акцентує увагу на взаємодії туризму з місцевими жителями та їх культурною спадщиною. Цей напрямок є особливо вразливим, адже він вимагає збереження соціальної гармонії та взаєморозуміння між туристами й місцевим населенням, аби не виникало конфліктів.

На думку окремих дослідників, соціокультурний аспект сталого туризму включає механізми управління громадами, туристами та зайнятістю. Дослідники вважають що саме ці механізми сприяють активному залученню місцевих жителів до туристичної галузі. Тобто жителі територій мають виступати не лише об'єктами, а й активними учасниками розвитку туризму, отримуючи від нього реальні соціальні та культурні вигоди.

Таким чином, соціокультурний аспект забезпечує сталість не лише у вимірі ресурсів, а й у збереженні людського та культурного потенціалу територій. На підставі проведеного аналізу, ключові вимоги соціокультурного компонента сталого туризму систематизовано в Таблиці 1.3.

Таблиця 1.3. *Ключові вимоги соціокультурного компонента сталого туризму*

Напрямок (Принцип)	Академічна сутність	Механізми та очікувані ефекти
Партисипативний підхід	Активне залучення місцевих громад до планування та прийняття рішень щодо розвитку туристичної діяльності.	Забезпечує соціальну підтримку проєктів і підвищує відчуття власності громади на туристичний продукт.

Продовження таблиці 1.3

Збереження культурної спадщини	Використання туризму як ефективного фінансового інструменту для збереження історичних пам'яток, традиційних ремесел та нематеріальної культурної спадщини.	Фінансування заходів зі збереження за рахунок коштів туристів (наприклад, спеціальні збори або продаж автентичних виробів).
Мінімізація соціальних конфліктів	Впровадження чітких правил і стандартів поведінки для туристів та суб'єктів туристичної діяльності.	Дозволяє забезпечити гармонійне співіснування туристичної галузі та місцевого населення, підвищуючи якість рекреаційного досвіду.
Соціальна інклюзивність	Забезпечення рівного доступу до туристичних об'єктів і послуг для всіх верств населення, зокрема для осіб з обмеженими можливостями.	Сприяє досягненню соціальної справедливості та максимізації вигод туризму для всього суспільства.

Джерело: розроблено автором за даними [26]

Сталий туризм охоплює широкий спектр підходів і практик, спрямованих на гармонійне поєднання екологічних, економічних і соціокультурних інтересів. Однією з його найвідоміших і найпоширеніших форм є екотуризм, який можна розглядати як спеціалізований напрям сталого туризму з акцентом на природоохоронну та пізнавальну діяльність.

На відміну від загальної концепції сталого туризму, що застосовується до різних типів подорожей — від пляжного відпочинку до культурних чи ділових турів, — екотуризм зосереджується переважно на природних територіях. Його основна мета полягає не лише у забезпеченні відпочинку, але й у поглибленні знань про навколишнє середовище, формуванні екологічно свідомого мислення та сприянні збереженню природних ресурсів.

У цьому контексті доцільним є проведення компаративного аналізу, який дозволяє чітко розмежувати зазначені категорії та визначити їхнє співвідношення. На підставі узагальнення теоретичних підходів, ключові відмінності між сталим

туризмом та екотуризмом систематизовано за критеріями фокусу, цільової орієнтації та географічної локалізації (Таблиця 1.4)

Таблиця 1.4. *Порівняльна характеристика сталого туризму та екотуризму*

Критерій порівняння	Сталий туризм (Sustainable tourism)	Екотуризм (Ecotourism)
Концептуальний фокус	Виступає як загальна парадигма та концептуальна основа управління всією туристичною галуззю.	Є спеціалізованим сегментом (напрямом) туристичної діяльності в межах концепції сталості.
Цільова орієнтація	Спрямований на досягнення комплексного балансу між економічними, соціальними та екологічними інтересами.	Характеризується чітко визначеною домінантою природоохоронної та просвітницької функцій.
Географічний аспект (Локалізація)	Має універсальний характер застосування (міста, курорти, промислові зони).	Традиційно пов'язаний із природними територіями, що знаходяться на відстані від урбанізованих центрів.

Джерело: розроблено автором за даними [3], [18], [19]

Проте наразі сучасна концепція міського екотуризму значно розширює його практичні можливості. У дослідженнях українських науковців[18] представлено порівняльний аналіз екотуризму та агротуризму. Там наголошується що обидва напрямки базуються на принципах сталого розвитку, але разом з тим екотуризм зосереджується на збереженні природних екосистем і є більш популярним у країнах англо-американського світу. Агротуризм, в свою чергу, орієнтований на сільськогосподарську діяльність та має ширше поширення у країнах Східної Європи. Це демонструє, що навіть у рамках сталого туризму існують регіональні особливості та пріоритети.

Сталий туризм в Україні набуває дедалі більшої актуальності в контексті європейської інтеграції та глобальних тенденцій розвитку туристичної галузі. Його впровадження потребує системного підходу, що охоплює не лише екологічні аспекти, а й економічні, соціальні та управлінські механізми.

Як зазначає Ігор Лебедєв [8, с. 10], українська модель сталого туризму значною мірою формується під впливом європейського досвіду, орієнтуючись на відповідність міжнародним стандартам і практикам. У цьому контексті ключовими завданнями залишаються адаптація законодавчої бази, впровадження систем сертифікації та екологічного менеджменту, а також підвищення рівня екологічної свідомості населення. Таким чином, аналіз викликів і перспектив розвитку сталого туризму в Україні дає змогу оцінити, наскільки країна готова до інтеграції у спільний європейський туристичний простір і які кроки необхідні для досягнення реальної сталості галузі.

Важливим аспектом є також розвиток сільського зеленого туризму, який в українському контексті часто виступає синонімом екотуризму [7]. Розвиток цього напрямку в умовах децентралізації є ключовим для стимулювання місцевих громад та подолання депопуляції сільських територій. Рекреаційні комплекси, як зазначає, можуть стати інструментом збереження екосистем та розвитку екотуризму.

Таким чином, сталий туризм – це комплексна філософія, яка вимагає інтеграції екологічних, економічних та соціокультурних принципів. Екотуризм є її спеціалізованою формою, яка в умовах урбанізації трансформується у міський екотуризм, що є предметом подальшого аналізу.

Для глибшого розуміння сутності сталого туризму необхідним є аналіз його типології та існуючих моделей. На підставі проведеного аналізу теоретичних джерел визначено, що сталий туризм є складним, багатоаспектним явищем, диференціація якого залежить від географічного розташування, специфіки об'єкта та мотивації подорожуючих. Основні форми сталого туризму за об'єктною ознакою систематизовано в Таблиці 1.5.

Таблиця 1.5. *Класифікація основних форм сталого туризму*

Вид туризму	Об'єкт діяльності	Ключова мета та зміст
Екотуризм	Природні території, заповідні зони та ландшафти.	Здійснення подорожей з метою вивчення природного середовища, сприяння його збереженню та мінімізації антропогенного впливу.

Продовження таблиці 1.5

Агротуризм	Сільські території та сільськогосподарські угіддя.	Ознайомлення з традиційним укладом життя, залучення до сільськогосподарської діяльності та підтримка економіки сільських громад.
Культурний туризм	Історико-культурна спадщина, пам'ятки, музеї, етнографія.	Зосередження на збереженні, дослідженні та популяризації культурних надбань, традицій та історичної пам'яті регіону.
Креативний туризм	Творчі індустрії, ремесла, мистецькі заходи.	Забезпечення активної участі туристів у творчих процесах, що стимулює розвиток локальних митців та підвищує конкурентоспроможність регіонального продукту.

Джерело: розроблено автором за даними [3], [19], [26]

Попри відмінності, усі ці форми повинні відповідати спільним принципам сталості. Наприклад, креативний туризм, як частина сталого туризму, має не лише підтримувати місцеву культуру, а й відкривати нові ринкові можливості, підвищуючи конкурентоспроможність регіону [25].

У науковій літературі також виокремлюють кілька моделей сталого туризму, що допомагають зрозуміти його структуру та механізми реалізації. Найбільш поширеною є модель «Трьох стовпів» (Triple Bottom Line), яка передбачає необхідність досягнення балансу між екологічною, економічною та соціальною складовими розвитку туризму. Модель «Спіралі сталості» (Sustainability Spiral) наголошує на безперервності процесу вдосконалення та підвищення рівня сталості, визнаючи, що абсолютна сталість є недосяжною, однак прагнення до неї залишається ключовим завданням. Модель відповідального туризму наголошує на необхідності залучення всіх учасників туристичного процесу – від туроператорів до самих мандрівників. Вона тісно взаємопов'язана з концепцією розумного туризму, яка в свою чергу спонукає до свідомого вибору маршрутів і активностей аби якомога сильніше мінімізувати негативний вплив на довкілля та місцеві громади. Важливу роль у досягненні цілей сталого туризму відіграють просвітницька діяльність, та підвищення рівня обізнаності. Зусилля будуть менш ефективними якщо місцеве населення та туристи самі не

усвідомлюватимуть шкоду яку вони, потенційно, можуть нанести цьому самому довкіллю та культурним пам'яткам.

З цього ми маємо що освітній аспект є фундаментальною складовою сталого розвитку туризму, оскільки саме через навчальні заходи формується відповідальне ставлення до природи, культурної спадщини та життєдіяльності місцевих громад. Екологічна просвіта туристів включає надання інформації про чутливість екосистем і правила правильної поведінки під час подорожей. Для поширення таких знань використовуються інформаційні стенди, буклети, інтерактивні експозиції та спеціальні освітні програми. Окремим важливим напрямом є професійна підготовка місцевого населення. Вона зосереджується на навчанні принципам сталого управління, екологічного менеджменту та розвитку необхідних навичок для якісного обслуговування туристів.

Не менш значущим є інформування громадськості про плани розвитку туристичної діяльності, її потенційні переваги та ризики. Прозорість у цих процесах сприяє формуванню партисипативного підходу, забезпечує залучення громади до прийняття рішень і допомагає уникнути соціальних конфліктів. Як показує дослідження Франчески Бассі та Жуана Антоніо, високий рівень готовності європейців до зміни туристичних звичок (85,3%) свідчить про ефективність освітніх та інформаційних кампаній. Водночас, необхідно долати ціновий бар'єр, який робить сталий туризм недоступним для частини населення[27].

Сталий туризм можна розглядати не лише як самостійну галузь, але як і потужний інструмент для досягнення цілей сталого розвитку (ЦСР). Іспанські вчені прямо вказують на те, що сталий туризм є «засобом для досягнення цілей сталого розвитку»[6]. Можна прослідкувати що сталий туризм робить вагомий внесок у досягнення ЦСР, визначених Організацією Об'єднаних Націй, оскільки поєднує економічні, соціальні та екологічні пріоритети. Зокрема, він безпосередньо сприяє реалізації ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання», забезпечуючи створення якісних робочих місць, підтримку місцевого підприємництва та розвиток малих туристичних ініціатив. У межах ЦСР 12 «Відповідальне споживання та виробництво» сталий туризм просуває впровадження екологічно чистих практик у

туристичній інфраструктурі, раціональне використання ресурсів і зменшення відходів. Важливу роль він відіграє й у досягненні ЦСР 13 «Боротьба зі зміною клімату», оскільки спрямований на зниження вуглецевого сліду туристичної діяльності через розвиток екотранспорту, енергоефективних технологій та локальних подорожей.

Також сталий туризм сприяє реалізації ЦСР 14 та 15, які, в свою чергу, стосуються збереження морських і наземних екосистем шляхами фінансування різноманітних природоохоронних заходів, фінансової підтримки проєктів зі збереження біорізноманіття та відновлення природних територій.

На підставі проведеного аналізу можна стверджувати, що сталий туризм є не тимчасовим явищем, а об'єктивною необхідністю для забезпечення збалансованої взаємодії суспільства та навколишнього середовища. Його принципи та моделі формують фундаментальне теоретико-методологічне підґрунтя для подальших наукових досліджень і прикладних рішень. Зокрема, це стосується розробки концепції міського екотуризму, яка адаптує ідеї сталого розвитку до специфічних умов урбанізованого простору.

Водночас, впроваджуючи досвід провідних країн, варто враховувати, що реалізація таких підходів вимагає системної державної політики та врахування міжнародних стандартів, які визначають стратегічні орієнтири розвитку туристичної галузі. Саме тому доцільно звернутися до прикладу Європейського Союзу, де політика сталого туризму має комплексний характер і охоплює широкий спектр заходів — від законодавчого регулювання до економічних стимулів.

Європейський досвід є особливо цінним для України, адже саме на його основі формується національна стратегія інтеграції до європейського туристичного простору. Політика сталого туризму в ЄС, як зазначається у одному з досліджень, включає офіційні програми, заяви та стимули, спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку, ефективне використання ресурсів і підтримку місцевих спільнот[26]. Цікаво, що самі європейці, як показує дослідження, в принципі, не проти змінити свої звички. У дослідженні Франчески Бассі та Джуана Антоніо зазначається, що 85,3% громадян Європейського Союзу готові змінити власні

туристичні звички заради зменшення негативного впливу на довкілля. Це демонструє досить високий рівень екологічної свідомості європейців. Майже половина респондентів (48,4%) заявила про готовність скорочувати кількість відходів під час подорожей, 35,5% — надавати перевагу видам транспорту, які менше шкодять природі, а 35% готові навіть сплачувати більшу суму, аби підтримати заходи із захисту навколишнього середовища. Водночас, як свідчать результати опитування, частина молоді — попри загальну схильність до екологічно свідомої поведінки — відзначає, що через зростання цін на так звані «сталі» послуги подорожі стають менш доступними [27]. Попри це, загальна тенденція залишається позитивною й свідчить про поступове формування сталого попиту на екологічно відповідальний туризм.

Проте, негативні аспекти результатів зазначеного дослідження свідчать про наявність системних викликів у впровадженні принципів сталого розвитку. Зокрема, на підставі проведеного аналізу джерел, виявлено проблему слабкої узгодженості політик окремих державних інституцій. Спостерігається відсутність консолідованої позиції, коли профільні міністерства декларують відмінні підходи, що призводить до певної інституційної фрагментарності та неузгодженості в реалізації стратегії сталого туризму[26].

Крім того, аналіз демонструє, що для молодіжного сегмента суттєвим обмежувальним фактором залишається фінансова недоступність екотуристичних послуг через їхню високу вартість. Подолання цього цінового бар'єра потребує активного державного регулювання, зокрема через розроблення цільових програм підтримки та запровадження дієвих механізмів субсидування. З огляду на сучасні соціально-економічні тенденції та особливості нормативно-правового регулювання в Європейському Союзі, проблематика сталого туризму набуває стратегічного значення. Ефективна імплементація його принципів вимагає не лише інституційної підтримки, але й обґрунтованого вибору пріоритетних форм організації рекреаційної діяльності. У цьому контексті ключову роль відіграють спеціалізовані види туризму, які забезпечують найбільш дієву реалізацію екологічних та соціальних цілей сталого розвитку.

Однією з таких форм є екотуризм, який по суті є спеціалізованим напрямом сталого туризму з вираженою природоорієнтованою спрямованістю. Як зазначено у статті українських вчених [18], екотуризм і агротуризм, обидва базуються на принципах сталого розвитку, проте відрізняються акцентами: екотуризм концентрується на збереженні природних екосистем і здебільшого поширений у країнах англо-американського світу, тоді як агротуризм орієнтований на сільськогосподарську діяльність і отримав ширше розповсюдження у країнах Східної Європи. Таким чином, розгляд європейського досвіду розвитку туризму дозволяє краще зрозуміти, як спеціалізовані форми, такі як екотуризм, можуть ефективно інтегруватися в стратегії сталого розвитку та адаптуватися до конкретних умов кожної країни. Екотуризм вирізняється чіткішою екологічною складовою. Екотуризм вирізняється чітко окресленою екологічною домінантою. На підставі узагальнення теоретичних підходів, доцільно систематизувати його фундаментальні засади, що відрізняють цей напрям від масового туризму. Ключові принципи організації екотуристичної діяльності представлено в Таблиці 1.6.

Таблиця 1.6. *Ключові принципи організації екотуристичної діяльності*

Принцип	Сутність та зміст	Практична реалізація
Екологічна просвіта та освіта	Передбачає не лише ознайомлення з об'єктом, а й цілеспрямоване формування екологічної свідомості та культури відвідувачів.	Організація освітніх програм, які забезпечують глибоке розуміння природних та культурних особливостей відвідуваної території.
Природоохоронна діяльність (Збереження)	Туристична діяльність має виступати інструментом фінансової та організаційної підтримки біорізноманіття.	Акумуляція коштів для фінансування природоохоронних заходів та безпосереднє сприяння збереженню екосистем.
Мінімізація антропогенного впливу	Впровадження стандартів поведінки та технологій, що дозволяють звести до мінімуму негативний вплив на довкілля.	Регулювання туристичних потоків та використання технологій, що запобігають деградації природних екосистем.

Джерело: розроблено автором за даними [18]

Повертаючись до теми екотуризму, варто наголосити на його ролі як своєрідного «авангарду» сталого туризму. Цей напрям можна вважати найбільш «чистою» формою туристичної діяльності, адже його головна мета полягає не лише у відпочинку, а й у просвітницькій функції та збереженні природного середовища.

В українському контексті розвиток зеленого туризму (який часто ототожнюється з екотуризмом) у сільській місцевості виконує важливу соціальну функцію. Зокрема, він сприяє подоланню процесів депопуляції та стимулює розвиток територіальних громад. Такий підхід забезпечує синергію екологічних та соціально-економічних цілей, що робить його особливо значущим у сучасних умовах.

Враховуючи реалії вітчизняного туризму, слід зазначити, що цей напрям має значний потенціал, передусім завдяки діяльності рекреаційних комплексів, які можуть виступати дієвим інструментом збереження екосистем [23]. Зокрема, розвиток сільського зеленого туризму в умовах децентралізації є важливим етапом переходу до моделі сталого розвитку.

Одним із фундаментальних принципів сталого туризму є мінімізація антропогенного впливу на довкілля. Його сутність полягає у раціональному використанні природних ресурсів, збереженні біорізноманіття, зниженні рівня викидів та обсягів відходів. Це передбачає не лише підвищення екологічної культури туристів, а й створення цілісної системи екологічного менеджменту. Екополітика туризму в Європі охоплює такі вектори, як управління водними ресурсами, відходами, енергоефективністю та мобільністю.

Беручи до уваги особливості розвитку галузі в Україні, сталий туризм розглядається як невіддільна складова рекреаційного природокористування [24], основною метою якого є збереження природного середовища для нинішніх і прийдешніх поколінь відвідувачів. Додаткова деталізація екологічного виміру. Важливо підкреслити, що сталий туризм — це не лише про принцип «не шкодити довкіллю», а про активну участь у процесах сталого розвитку. Як зазначається у дослідженні іспанських вчених, сталий туризм розглядається як «засіб для досягнення цілей сталого розвитку» (Sustainable Development Goals, SDGs). Тобто

він виступає не самоціллю, а інструментом реалізації цих цілей. Ця позиція є особливо значущою, адже розуміння туризму як інструменту дає змогу «налаштовувати» його механізми відповідно до потреб суспільства, економіки та навколишнього середовища[6].

Особливу увагу варто приділити екологічному виміру сталого туризму. Коли йдеться про збереження природи, мова повинна йти не лише про охорону природних територій і парків, а й про раціональне використання ресурсів у всіх складових туристичної інфраструктури — готелях, ресторанах, транспортній системі тощо. У дослідженні італійських вчених[12] наголошується на важливості впровадження екологічного менеджменту в туристичну сферу. Зокрема, це передбачає застосування екологічно орієнтованих технологій, упровадження систем сертифікації та регулярний моніторинг впливу туристичної діяльності на навколишнє середовище. Без реалізації таких механізмів забезпечити сталий розвиток галузі практично неможливо.

З позиції економічної ефективності, розвиток туристичної галузі не повинен обмежуватися короткостроковою максимізацією прибутку, що може призвести до вичерпання ресурсного потенціалу території. Натомість, стратегічним пріоритетом є забезпечення довгострокової економічної життєздатності та справедливості розподілу вигод. Це передбачає імплементацію механізмів, спрямованих на акумуляцію фінансових потоків у межах регіональної економіки та запобігання явищу «витоку доходів» (economic leakage) за межі дестинації.

На підставі аналізу економічної складової сталого туризму, можна виокремити її ключові завдання: забезпечення стабільної дохідності галузі, створення якісних робочих місць для місцевого населення, а також системна підтримка локальних товаровиробників та малого підприємництва. У статті українських вчених про креативний туризм[2], який є частиною сталого, наголошується, що він має відкривати нові ринкові можливості та підвищувати конкурентоспроможність регіону. Це не просто "заробити", а про інноваційний та справедливий розвиток.

Критично важливим аспектом забезпечення сталості туризму є справедливий розподіл економічних вигод. Цей процес не повинен обмежуватися лише створенням робочих місць, а має базуватися на партисипативному підході, що передбачає безпосереднє залучення місцевих громад до прийняття управлінських рішень. На підставі проведеного аналізу можна стверджувати, що відсутність у місцевого населення відчуття причетності до розвитку дестинації суттєво знижує рівень підтримки туристичних ініціатив.

Враховуючи реалії вітчизняного туризму, сталий туризм в Україні часто розглядається крізь призму європейського досвіду та стратегічних завдань розвитку держави [8]. Така тенденція зумовлена євроінтеграційним вектором та прагненням до імплементації міжнародних стандартів. Водночас, як зазначають Назар Марчишин та Надія Островська [7], для українського контексту, особливо сільських територій, більш актуальним та вживаним є поняття «зеленого туризму», яке часто використовується як синонім екотуризму.

Окремої уваги заслуговує проблема комодифікації культури. Туризм не повинен призводити до спрощення автентичних традицій та перетворення їх на масовий комерційний продукт. У цьому контексті креативний туризм розглядається як інструмент підтримки локальних митців і ремісників, на противагу масовому сувенірному виробництву. Пріоритетом має залишатися збереження та повага до культурної ідентичності [2].

Соціокультурна складова вимагає дотримання принципів поваги до культурної ідентичності та забезпечення добробуту громад. Туристична діяльність повинна інтегруватися в місцеве середовище без порушення екологічного чи соціокультурного балансу території. У дослідженні австрійських та словенських вчених наголошується, що соціокультурні інструменти управління мають охоплювати регулювання взаємодії з громадою, потоків відвідувачів та політики зайнятості. Це дозволяє мінімізувати конфлікти між туристами та резидентами, зберігати культурну спадщину та забезпечувати соціальну інклюзивність [26].

Оскільки ми орієнтуємося на європейський досвід, треба подивитися, як це працює в ЄС. Політика сталого туризму, як ми вже згадували, – це всі офіційні

заяви та стимули, які видають уряди для досягнення цілей сталого розвитку [26]. Для цього пропоную розглянути Табл. 1.7.

Таблиця 1.7. *Інструменти політики сталого туризму*

Вимір сталості	Інструменти політики	Приклади
Екологічний	Регулювання, охорона, управління ресурсами	Управління відходами, енергоефективність, контроль викидів
Економічний	Стимули, податки, ваучери	Податкові пільги для "зелених" готелів, ваучери для місцевого туризму
Соціокультурний	Управління громадою та зайнятістю	Залучення місцевих до планування, створення робочих місць
Комунікаційний	Підвищення обізнаності, просування	Кампанії про важливість сталого туризму, просування внутрішнього туризму

Джерело: розроблено автором за даними [26]

Суттєвою методологічною перешкодою залишається проблема об'єктивного вимірювання результатів та моніторингу сталості. На підставі проведеного аналізу виявлено, що відсутність уніфікованих індикаторів та критеріїв оцінки унеможливорює проведення компаративного аналізу досягнень різних регіонів та верифікацію ефективності впроваджених управлінських заходів.

Не менш важливим фактором стримування є соціальний опір місцевих громад, зумовлений дисбалансом розподілу вигод від туристичної діяльності. Негативні екстерналії, такі як зростання вартості життя (джентрифікація), перевантаження транспортної інфраструктури та трансформація традиційного укладу життя, провокують виникнення конфлікту інтересів між резидентами та відвідувачами. Впровадження сталих практик вимагає налагодження механізмів постійного діалогу зі стейкхолдерами та пошуку компромісних рішень.

Окремим викликом є специфіка споживчої поведінки туристів. Результати досліджень підтверджують наявність розриву між декларованою екологічною свідомістю та реальними споживчими виборами, які часто обмежуються

чинниками цінової чутливості та комфорту. Як зазначається у джерелі [27], стратегічне завдання полягає у формуванні конкурентоспроможного екотуристичного продукту, який поєднує екологічну безпечність із економічною доступністю та високими стандартами якості.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що сутність сталого туризму полягає у досягненні динамічної рівноваги між екологічним, економічним та соціокультурним вимірами розвитку. Реалізація цієї концепції вимагає консолідованої відповідальності всіх учасників туристичного ринку. Екотуризм, як спеціалізована форма сталого розвитку галузі, виступає репрезентативною моделлю імплементації зазначених принципів, що створює необхідне теоретико-методологічне підґрунтя для подальшого аналізу концепції міського екотуризму.

1.2 Концепція міського екотуризму: міжнародні стандарти

Міський екотуризм (Urban Ecotourism) є відносно новою, але вже швидко зростаючою концепцією у сфері туристичної діяльності, котра розширює традиційне розуміння екотуризму. Класично екотуризм асоціюється з подорожами до віддалених, незайманих територій, метою яких є вивчення природи, екологічна освіта та збереження екосистем.

Міський ж екотуризм пропонує зовсім інший підхід, визнаючи, що навіть у межах урбанізованих агломерацій існують природні об'єкти, що мають значну екологічну та рекреаційну цінність. До них можуть належати міські парки, сквери, річки, лісопарки та інші зелені зони, які можна перетворити на об'єкти екологічно відповідального туризму, котрі сприятимуть розвитку екологічної свідомості як у місцевих жителів, так і у гостей міста. Однією з основних особливостей міського екотуризму порівняно з традиційним є його розташування та легкий доступ до об'єктів. Якщо класичний екотуризм зазвичай передбачає далекі подорожі й значні транспортні витрати, то міський екотуризм спирається на вже наявну інфраструктуру та природні ресурси самого міста. Зважаючи на такі реалії

ініціатива стає доступнішою для звичайних мешканців міста, сприяючи формуванню екологічних звичок серед населення. Люди починають усвідомлювати наявність способів котрі дозволяють мінімізувати негативний вплив на довкілля.

Міський екотуризм, подібно до свого класичного аналога, базується на трьох ключових принципах, які забезпечують його сталий розвиток. Першим із них є збереження природи, що передбачає охорону міських екосистем, підтримку біорізноманіття та раціональне використання зелених зон, водних об'єктів та рекреаційних територій.

Другий принцип — освіта, що спрямована на надання туристам знань про місцеву природу, актуальні екологічні проблеми міста та можливі шляхи їх вирішення.

Третій принцип зосереджений на економічній вигоді, яка передбачає, що доходи від туризму залишаються в регіоні й використовуються для підтримки парків, озеленення та різноманітних екологічних ініціатив.

Дослідження вчених Маргарити Радомської та Олександра Колотило свідчать, що міський екотуризм у Києві має значний потенціал, адже столиця України багата на лісопаркові зони, водойми та інші природні об'єкти, що можуть слугувати основою для розвитку екологічно відповідального туризму. Це підкреслює актуальність концепції міського екотуризму й для українських реалій[14].

Для забезпечення сталості міського екотуризму критично важливим є впровадження міжнародних стандартів, що гарантують узгодженість туристичної діяльності з принципами сталого розвитку. Ключову роль у цьому процесі відіграє Глобальна рада зі сталого туризму (GSTC), яка розробила універсальні критерії сертифікації. На підставі аналізу нормативної бази GSTC, структуру основних категорій критеріїв систематизовано в Таблиці 1.8.

Таблиця 1.8. *Основні категорії критеріїв Глобальної ради зі сталого туризму (GSTC)*

Категорія (Напрямок сталості)	Сутність та ключові вимоги
А. Стале управління (<i>Sustainable Management</i>)	Передбачає впровадження системи прозорого й ефективного адміністрування туристичного об'єкта чи дестинації, що включає довгострокове планування, моніторинг та звітність.
В. Соціально-економічна стійкість (<i>Socioeconomic Sustainability</i>)	Спрямована на забезпечення соціальної справедливості та максимізацію економічних вигод для місцевих громад, врахування інтересів населення та підтримку локального бізнесу.
С. Культурна стійкість (<i>Cultural Sustainability</i>)	Акцентує увагу на необхідності збереження культурної спадщини, повазі до історичних цінностей та автентичних традицій регіону, мінімізації негативного впливу на культурні об'єкти.
Д. Екологічна стійкість (<i>Environmental Sustainability</i>)	Орієнтована на збереження природних ресурсів, біорізноманіття та мінімізацію негативного впливу туристичної галузі на довкілля (управління відходами, енергоефективність).

Джерело: розроблено автором за даними [11]

Таким чином, інтеграція принципів міського екотуризму з міжнародними стандартами GSTC дозволяє створювати стійкі туристичні практики, які одночасно відповідають екологічним, соціальним, економічним та культурним потребам громад. Також необхідно зауважити що в 2023 році GSTC оновила свої критерії для атракцій[11]. Це сатло особливо важливим для міського екотуризму, оскільки міські парки та екологічні маршрути часто класифікують саме як атракції.

Критерії GSTC не обмежуються вимогою мінімізувати негативний вплив на довкілля та громаду, вони передбачають активну участь об'єктів у процесах сталого розвитку. Для міських екотуристичних об'єктів це означає дотримання низки ключових вимог. По-перше, наявність чіткої політики сталості, задокументованої та охоплюючої всі аспекти діяльності, що забезпечує прозорість та системність підходу. По-друге, регулярний моніторинг впливу діяльності на екологію та соціальне середовище, який дозволяє оцінювати ефективність заходів і своєчасно коригувати практики. По-третє, екологічна освіта туристів, яка полягає

у наданні достовірної інформації про природні та культурні особливості об'єкта. І, нарешті, ефективне управління відходами та ресурсами, що включає в себе впровадження передових технологій, таких як енергозбереження, водозбереження та раціональне поводження з відходами.

Впровадження цих стандартів має особливе значення для України, адже це не лише сприяє включенню міських екотуристичних об'єктів до глобальної мережі сталого туризму, а й зміцнює їхню конкурентоспроможність і робить їх більш привабливими для іноземних туристів.

У цьому контексті особливу роль відіграють міські зелені зони (МЗЗ), які є серцем розглянутої нами концепції. Вони виконують подвійну функцію: слугують безпосередньо об'єктами екотуризму, пропонуючи туристам простір для рекреації та ознайомлення з природою. Також вони є ключовим елементом екологічної інфраструктури міста, забезпечуючи підтримку біорізноманіття, поліпшення якості повітря та регулювання мікроклімату [28]. Таким чином, саме зелені зони стають основою для реалізації принципів міського екотуризму, поєднуючи екологічну, освітню та соціально-економічну функції в межах урбанізованого середовища.

МЗЗ виконують низку важливих функцій у контексті міського екотуризму. По-перше, вони сприяють збереженню біорізноманіття, виступаючи як рідкісні осередки для підтримки місцевої флори та фауни. Водночас можуть бути об'єктами екологічних екскурсій та спостережень, як, наприклад, Голосіївський ліс в Києві.

По-друге, МЗЗ мають рекреаційну функцію, що надає мешканцям можливості для відпочинку, релаксації та відновлення фізичних і психічних сил. В сучасних реаліях(а особливо реаліях українців) це дуже позитивно впливає на загальний стан здоров'я.

По-третє, зелені зони виконують освітню функцію, використовуючись як «живі лабораторії» для екологічної освіти, що дозволяє відвідувачам здобувати різноманітні практичні знання. Також вони відіграють важливу роль у забезпеченні соціальної справедливості. Як зазначає Європейське агентство з навколишнього середовища (ЕЕА)[15], доступ до МЗЗ гарантує рівні можливості для відпочинку

та контакту з природою для всіх верств населення, незалежно від соціального чи економічного статусу. Таким чином, міські зелені зони не лише слугують центрами екологічного туризму, а й є важливими елементами соціальної та освітньої інфраструктури міста, поєднуючи в собі рекреаційні, освітні та екологічні функції. Це природно веде до висновку, що концепція міського екотуризму є логічним продовженням ідеї сталого туризму в умовах урбанізації. Вона передбачає не лише раціональне використання природних ресурсів міста, а й впровадження міжнародних стандартів, які гарантують справжню сталість діяльності.

Як зазначалося вище, стандарти GSTC є загальновизнаним еталоном оцінки сталості в туристичній сфері. Враховуючи актуальність дослідження, окремої уваги потребує детальний аналіз оновлених критеріїв для туристичних атракцій [11]. Зазначені нормативи забезпечують комплексну регламентацію вимог щодо ефективності управління, соціальної відповідальності, збереження культурної спадщини та екологічної стійкості. Імплементація цих стандартів створює передумови для формування міських туристичних об'єктів, які здатні одночасно задовольняти рекреаційні потреби відвідувачів та гарантувати збереження природного і культурного середовища.

Поглиблений аналіз критеріїв GSTC дозволяє виокремити конкретні індикатори відповідності, які мають бути імплементовані на рівні туристичних атракцій. На підставі вивчення міжнародних стандартів [11], ключові вимоги до діяльності екотуристичних об'єктів систематизовано в Таблиці 1.9.

Таблиця 1.9. Деталізація вимог GSTC до туристичних атракцій

Сфера відповідальності	Ключові вимоги та механізми реалізації
Стале управління	- Розробка та документальне оформлення політики сталості, що включає зобов'язання щодо мінімізації негативних впливів. - Впровадження системи регулярного моніторингу екологічних та соціальних показників діяльності. - Забезпечення прозорості звітності перед стейкхолдерами.
Соціально-економічна стійкість	- Пріоритетне працевлаштування місцевого населення та забезпечення гідних умов оплати праці. - Підтримка локального ланцюга постачання (закупівля товарів і послуг у місцевих виробників). - Впровадження політики протидії експлуатації та дискримінації, забезпечення рівних можливостей.

Продовження таблиці 1.9

Культурна стійкість	- Забезпечення культурної цілісності та автентичності об'єктів показу. - Запобігання комодифікації культури (перетворенню на товар) та забезпечення поваги до нематеріальної спадщини. - Узгодження будь-яких змін та інтерпретацій з представниками місцевої громади для збереження історичної цінності.
Екологічна стійкість	- Збереження біорізноманіття: мінімізація втручання в екосистеми та захист місцевої флори й фауни. - Управління ресурсами: впровадження енергоефективних технологій та перехід на відновлювані джерела енергії; раціональне водокористування. - Управління відходами: реалізація стратегії «зменшення – повторне використання – переробка» (3R: Reduce, Reuse, Recycle).

Джерело: розроблено автором за даними [11]

Впровадження цих критеріїв є не просто формальністю, а необхідною умовою для того, щоб міський екотуризм був справді сталим і відповідав міжнародним стандартам.

На підставі проведеного аналізу соціальних вимірів сталого розвитку, слід наголосити, що концепція міського екотуризму нерозривно корелює з питаннями соціальної справедливості. Це зумовлено тим, що рівень просторової та економічної доступності природно-рекреаційних ресурсів в умовах урбанізованого середовища виступає визначальним індикатором якості життя мешканців. Як зазначається у звітах Європейського агентства з навколишнього середовища (ЕЕА) [15], забезпечення безбар'єрного доступу до міських зелених і блакитних зон є фундаментальним чинником соціальної рівності, що гарантує рівні можливості для рекреації та психоемоційного відновлення представників усіх суспільних верств. Впроваджуючи європейські підходи до планування, у структурі міського екотуризму доцільно виокремити низку ключових аспектів, що визначають його соціальну спрямованість.

У межах міського екотуризму виділяють кілька ключових аспектів соціальної справедливості. По-перше, рівний доступ: екотуристичні об'єкти в місті повинні бути доступними для всіх, незалежно від статусу людини, її віку чи її фізичних можливостей. По-друге, важливо забезпечити участь громади у процесах пов'язаних з прийняттям рішень. Дуже часто в містах місцеве населення дуже особисто відноситься до зелених зон, тому на мою думку дуже важливо питати їх

точки зору коли діло доходить до будь яких змін на таких "рекреаційних" територіях.

Можемо зробити висновок що міський екотуризм поєднує велику кількість функцій, забезпечуючи не лише збереження природного середовища, а й рівні можливості для розвитку, відпочинку та оздоровлення всіх мешканців міста. Але для України, де концепція міського екотуризму лише набирає обертів, існують як значні виклики так і перспективи в цій сфері. Чуть не головною проблемою є недостатнє(або відсутнє) фінансування, оскільки міські парки та зелені зони часто отримують обмежені ресурси. Це значно ускладнює впровадження екологічних стандартів та розвиток необхідної інфраструктури. Також виникає конфлікт інтересів між рекреаційним використанням парків та потребою зберігати біорізноманіття, що вимагає ретельного планування та балансування різних функцій зелених зон. Цей пункт дуже важливий, оскільки в великому місті і так небагато "зелених острівців", а погане планування може не просто негативно сказатися на природі, а й взагалі погубити її.

На нашу думку головною проблемою є відсутність єдиної державної політики, яка б регулювала розвиток міського екотуризму та інтегрувала його у загальну стратегію сталого розвитку. Зазначена ситуація створює суттєві бар'єри для ефективної міжвідомчої координації на рівні системи «державна – місто». Водночас, на підставі проведеного аналізу ресурсного забезпечення, можна стверджувати про наявність вагомих перспектив для імплементації концепції міського екотуризму. Зокрема, великі урбаністичні центри, і Київ у тому числі, володіють потужним природно-рекреаційним потенціалом завдяки наявності розгалуженої мережі лісопаркових масивів та водних об'єктів.

Окрім того, варто акцентувати увагу на економічному ефекті: міський екотуризм здатен виступати драйвером місцевої економіки, забезпечуючи диверсифікацію джерел доходу територіальних громад, підтримку малого бізнесу та активізацію підприємницьких ініціатив у сфері рекреаційних послуг. Нарешті, використання міських парків як освітніх центрів дає змогу підвищувати екологічну

свідомість населення, формуючи відповідальне ставлення до природи та підтримуючи принципи сталого розвитку у міських громадах.

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що системне подолання існуючих викликів та реалізація наявного потенціалу дозволяють трансформувати міський екотуризм у дієвий інструмент гармонізації екологічних, соціальних та економічних цілей в умовах урбанізованого середовища.

Особливої уваги заслуговує концепція міського екотуризму (Urban Ecotourism), яка є відносно новим, проте стратегічно важливим напрямом, що сформувався на перетині принципів сталого розвитку та урбаністики. Цю концепцію доцільно розглядати як спеціалізовану форму екотуризму, адаптовану до специфіки великих міст та агломерацій. Якщо класичний екотуризм традиційно передбачає відвідування віддалених, незайманих територій, то міський екотуризм зосереджується на природних об'єктах, інтегрованих у міську інфраструктуру: парках, скверах, ботанічних садах, міських лісах, долинах річок та рекультивованих промислових зонах[15].

Концептуальна сутність міського екотуризму полягає у гармонійному поєднанні динаміки урбанізованого середовища з формуванням екологічної свідомості населення. Цей напрям трансформує традиційну рекреаційну діяльність у комплексний, науково-пізнавальний процес. На відміну від пасивної рекреації, міський екотуризм передбачає активізацію пізнавального інтересу відвідувачів, спрямованого на вивчення локального біорізноманіття та ознайомлення зі стратегіями вирішення екологічних проблем міста. Просторова організація такої діяльності охоплює широкий спектр об'єктів міської екосистеми: парки, сквери, прибережні смуги, а також ревіталізовані (відновлені) території, що зберегли свій природно-ресурсний потенціал.

Міжнародні експерти [10] цілком слушно наголошують, що міський екотуризм має низку фундаментальних цілей, які, власне, і формують його зміст та функціональне призначення. На першому місці, безумовно, стоїть збереження природи, адже навіть у щільно забудованих міських ландшафтах необхідно

дбайливо оберігати залишки природних ресурсів та всіляко підтримувати біорізноманіття. Другою, не менш важливою, є екологічна освіта, яка має на меті підвищити рівень свідомості як приїжджих туристів, так і самих містян щодо гострих екологічних викликів та можливих шляхів їх подолання. І, нарешті, міський екотуризм покликаний забезпечувати відчутну підтримку місцевим громадам, генеруючи економічні переваги та сприяючи загальному добробуту людей, які мешкають безпосередньо поблизу цих зелених та рекреаційних зон.

Оскільки міський екотуризм є невід'ємною складовою ширшої концепції сталого туризму, на нього, звісно, поширюється дія міжнародних стандартів, розроблених для всієї туристичної галузі. У цьому контексті одним із ключових регуляторних органів є вже згадувана нами Глобальна рада зі сталого туризму (GSTC), яка встановлює універсальні критерії для сталого управління туристичними об'єктами, зокрема й для екотуристичних атракцій.

Прикладом того, як ці ідеї можуть бути втілені в українських реаліях, є столиця — Київ. Дослідники [14] зазначають, що наявність такої великої річки, як Дніпро, а також численних парків та інших рекреаційних об'єктів, створює значний, хоча й до кінця не реалізований, потенціал для розвитку міського екотуризму. Це переконливо демонструє, що екотуризм не є виключно закордонною прерогативою, а є цілком актуальним напрямом і для українських міст. Так само, природно-заповідний фонд, що знаходиться в межах міських територій може стати активним об'єктом екотуристичної діяльності, але лише за умови його грамотної організації та ефективного управління.

З огляду на міжнародні критерії GSTC, розвиток міського екотуризму в Україні має бути сфокусований на кількох стратегічних напрямках. По-перше, це інвентаризація та паспортизація міських зелених зон, що має відбуватися відповідно до найсуворіших екологічних вимог. Це дасть змогу системно управляти природними ресурсами та об'єктивно оцінювати їхню справжню цінність. Також необхідно активно розробляти освітні програми та екологічні маршрути, які не лише підвищуватимуть свідомість містян, але й сприятимуть

формуванню відповідального ставлення до природи. І, по-третє, критично важливим є залучення місцевих громад до процесів управління та забезпечення їхньої економічної вигоди від всієї цієї діяльності.

Таким чином, міський екотуризм постає перед нами як сучасна, багатофункціональна форма діяльності, що поєднує природоохоронну, освітню та соціально-економічну складові в межах урбанізованого простору. Його розвиток базується на непорушних принципах сталого туризму, спрямованих на збереження біорізноманіття, підвищення екологічної свідомості населення та всебічну підтримку місцевих громад. Міські зелені зони, які раніше сприймалися переважно як місця для пасивного відпочинку, сьогодні набувають статусу активних, багатофункціональних елементів екологічної, освітньої та соціальної інфраструктури.

Застосування міжнародних стандартів, зокрема GSTC, дає нам можливість ефективно інтегрувати світовий досвід у національні практики управління міськими ресурсами. Це, в свою чергу, сприяє формуванню екологічно відповідального підходу до використання природних ресурсів, значному підвищенню якості життя мешканців та загалом зменшенню екологічного навантаження на місто.

В підсумку можна стверджувати що концепція міського екотуризму міцно підкріплена міжнародними стандартами GSTC, є потужним інструментом для впровадження принципів сталого розвитку безпосередньо у міське середовище. Вона сприяє тому, що міські зелені простори трансформуються з пасивних рекреаційних зон на активні осередки екологічної освіти, природоохорони та громадської взаємодії. При цьому вкрай важливо, щоб місцеві жителі в цьому процесі були не просто сторонніми спостерігачами, а повноцінними, активними учасниками, які отримують реальні соціальні й економічні переваги від розвитку міського екотуризму [23].

1.3 Зарубіжний досвід інтеграції екотуризму в управління міськими парками

Аналіз зарубіжного досвіду набуває критичної ваги для формування ефективних стратегій інтеграції екотуризму в систему управління міськими парками України. Європейські міста, що мають тривалу історію урбанізації та сформовану мережу зелених зон, демонструють низку успішних, апробованих часом моделей. Слід підкреслити, що міські зелені зони (МЗЗ) вже давно вийшли за межі суто рекреаційної функції, перетворившись на ключовий компонент екологічної інфраструктури міста. Вони виконують низку життєво важливих функцій: від екологічних (регулювання мікроклімату, очищення повітря, збереження біорізноманіття) до соціальних (покращення фізичного та психічного здоров'я мешканців, місця для соціальної інтеграції) та економічних (підвищення інвестиційної привабливості міста та розвиток місцевого бізнесу). Європейське агентство з навколишнього середовища (ЕЕА) цілком слушно наголошує, що рівний доступ до МЗЗ є не просто питанням комфорту, а важливим показником соціальної справедливості [15]. Наявність парків та зелених зон у пішій доступності від житлових районів є фундаментальною ознакою якості життя в сучасному європейському місті.

Успіх європейських моделей значною мірою ґрунтується на системному підході, де парки розглядаються не як ізольовані об'єкти, а як невід'ємна частина єдиної екологічної мережі, відомої як "зелені коридори". Ця концепція, котра набула поширення в Німеччині та Нідерландах, передбачає створення функціональних зв'язків між міськими зеленими зонами та приміськими лісами.

Просторова організація таких екотуристичних маршрутів базується на концепції «зелених коридорів», яка передбачає створення цілісної екологічної мережі, а не ізольованих рекреаційних зон. Зазначений підхід дозволяє реалізувати принцип каналізації туристичних потоків: відвідувачі пересуваються спеціально облаштованими транзитними шляхами, що мінімізує антропогенне навантаження на вразливі екосистеми та зони спокою дикої природи. Більше того, інтеграція таких маршрутів у міське середовище часто спирається на аналіз індексу

пішохідної доступності (Walkability Index), що дозволяє оптимізувати логістику пересувань та зробити зелені зони органічною частиною повсякденного життя містян, сприяючи формуванню здорового та екологічно свідомого суспільства. Наступним фундаментальним аспектом є інтеграція екотуризму в міське планування. Досвід європейських міст, зокрема Німеччини та Нідерландів, переконливо доводить, що успішна інтеграція вимагає врахування екологічних та рекреаційних потреб ще на етапі розробки міських планів. Це включає створення індикаторів сталості міського дизайну та транспорту, які дозволяють кількісно оцінити, наскільки міська забудова сприяє сталому розвитку. Наприклад, розробка індексів пішохідної доступності (walkability index) стимулює створення пішохідних та велосипедних маршрутів, що проходять через зелені зони. Завдяки цьому екотуристичні об'єкти стають доступними та органічно вбудованими в загальну міську інфраструктуру, перетворюючи повсякденні пересування на елемент екологічного туризму[20].

Важливу роль у цьому процесі відіграють наднаціональні структури, зокрема Європейська платформа міської природи (Urban Nature Platform). Ця ініціатива Європейського Союзу слугує механізмом для обміну найкращими практиками, фінансуванням проектів, спрямованих на відновлення біорізноманіття, та створення сприятливого середовища для розвитку екотуристичних ініціатив на місцевому рівні. Платформа не лише надає фінансову підтримку, але й формує єдині стандарти та методології для оцінки ефективності управління міськими парками, що є безцінним для країн, які прагнуть інтегруватися в європейський простір[22].

Управління міськими парками, орієнтоване на інтеграцію екотуризму, вимагає впровадження конкретних, збалансованих механізмів, які забезпечують гармонію між рекреаційною функцією та природоохоронними завданнями. Узагальнення зарубіжного досвіду дозволяє виділити три основні моделі, які можуть слугувати орієнтиром для України (Таблиця 1.10).

Таблиця 1.10. *Порівняння європейських кейсів інтеграції екотуризму в управління міськими парками*

Модель (Кейс)	Країни-приклад	Основний фокус	Ключовий механізм	Урок для України
Інтеграція в міське планування	Німеччина, Нідерланди	Системне включення зелених зон у міську інфраструктуру.	Впровадження індексів пішохідної доступності (walkability index) [20] та створення "зелених коридорів".	Перехід від хаотичної забудови до системного планування з пріоритетом зелених зон.
Освітня та соціальна функція	Велика Британія, США, Румунія [16]	Використання парків як інструменту екологічної освіти та соціальної інклюзії.	Створення освітніх центрів, екологічних маршрутів та програм "громадянської науки".	Максимальне використання парків як "живих лабораторій" та центрів підвищення екологічної свідомості.
Фінансова стійкість та партнерство	Країни ЄС (Urban Nature Platform) [22]	Забезпечення фінансової основи та обмін найкращими практиками на наднаціональному рівні.	Залучення міжнародних грантів, фінансування проектів відновлення біорізноманіття.	Необхідність залучення міжнародних грантів та створення державно-приватних партнерств для фінансування проектів.

Джерело: розроблено автором за даними [16], [22]

Розглядаючи детальніше інформацію з таблиці, слід зазначити, що наведена модель виходить за рамки простого збереження існуючих парків. У Німеччині та Нідерландах, наприклад, екотуризм інтегрується через створення багатофункціональних зелених зон, котрі одночасно виконують функції водорегулювання, біологічної очистки та рекреації. Це вимагає міжвідомчої співпраці та використання складних геоінформаційних систем (ГІС) для моделювання потоків відвідувачів та оцінки впливу на навколишнє середовище. Урок для України тут полягає у необхідності переходу від застарілих норм озеленення до комплексного екологічного планування, де зелені зони розглядаються як стратегічний ресурс міста.

Освітня та соціальна функція є другою за важливістю моделлю. У багатьох парках Великої Британії та США екотуризм є насамперед інструментом екологічної освіти та соціальної інклюзії. Впроваджуючи передовий досвід Румунії, варто акцентувати на ефективності використання міських парків як платформи для створення спеціалізованих екологічних маршрутів та комплексних

освітніх програм. Такі ініціативи трансформують традиційну рекреацію у цілісний пізнавальний процес, спрямований на поглиблене вивчення відвідувачами локальної флори, фауни та історії формування екосистем.

На підставі аналізу кращих практик, особливу увагу слід приділити інтеграції інструментів «громадянської науки» (Citizen Science). Цей підхід передбачає безпосереднє залучення громадськості до моніторингу стану навколишнього середовища, зокрема проведення орнітологічних спостережень та контролю якості водних ресурсів, що забезпечує реалізацію освітнього принципу екотуризму. Це не лише підвищує екологічну свідомість, але й забезпечує науковців цінними даними[16].

Фінансова стійкість та партнерство є критично важливим для довгострокового успіху. Європейська платформа міської природи демонструє, як наднаціональні структури можуть сприяти сталому управлінню через фінансування проектів, спрямованих на відновлення біорізноманіття. Це створює фінансову основу для розвитку екотуристичної інфраструктури, яка часто є дорогою. Урок для України полягає у необхідності активного залучення міжнародних грантів та створення державно-приватних партнерств (ДПП). ДПП дозволяють залучати приватний капітал для розвитку інфраструктури (наприклад, екологічних центрів, прокату обладнання) за умови дотримання жорстких екологічних стандартів[22].

Ключові управлінські елементи та соціальний вимір

Успішність інтеграції екотуризму безпосередньо залежить від ефективності управління. На практиці це виражається у впровадженні чітких механізмів, які охоплюють як природоохоронні, так і соціальні аспекти (Таблиця 1.11).

Таблиця 1.11. *Ключові управлінські елементи для інтеграції екотуризму в міських парках*

Елемент управління	Сутність	Призначення
Управління відвідувачами	Маркування маршрутів, обмеження доступу до вразливих зон, використання екологічно чистих матеріалів для інфраструктури.	Мінімізація антропогенного впливу на екосистеми парку.

Продовження таблиці 1.11

Партисипативний підхід	Залучення місцевих громад до планування, моніторингу та фінансування екотуристичних проєктів.	Забезпечення соціальної прийнятності та довгострокової стійкості проєктів.
Освітня функція	Створення спеціально розроблених екологічних маршрутів та освітніх програм.	Реалізація освітнього принципу екотуризму, підвищення свідомості населення.
Моніторинг та оцінка	Регулярна оцінка впливу екотуризму на екосистеми та коригування управлінських рішень.	Забезпечення адаптивного управління та дотримання принципів сталості.

Джерело: Складено автором на основі аналізу зарубіжного досвіду, представленого в [15], [16], [17], [22], [28] та загальних принципів сталого туризму.

На підставі проведеного аналізу кращих управлінських практик встановлено, що партисипативний підхід виступає фундаментальною передумовою забезпечення соціальної стійкості розвитку урбанізованих територій. Світовий досвід переконливо демонструє, що ефективність менеджменту міських парків безпосередньо корелює зі ступенем імплементації механізмів громадської участі на всіх етапах реалізації проєктів — від стратегічного планування та екологічного моніторингу до пошуку джерел фінансування екотуристичних ініціатив. Така модель взаємодії не лише забезпечує необхідну соціальну легітимізацію управлінських рішень, а й сприяє формуванню у місцевих мешканців почуття співвласності (ownership) та усвідомленої відповідальності за збереження природно-рекреаційних ресурсів.

Особливої уваги заслуговує соціальний вимір інтеграції екотуризму. Європейське дослідження переконливо доводить, що міське озеленення має значні соціальні переваги, включаючи покращення фізичного та психічного здоров'я. У цьому контексті екотуризм може набувати форми терапевтичного туризму (наприклад, "лісові ванни" — Shinrin-yoku, що набули популярності в Японії та Європі), а також стимулювати активний відпочинок через створення відповідної інфраструктури (велосипедні та бігові доріжки). Крім того, парки виступають важливим місцем для соціальної інтеграції, що є критично важливим для загального добробуту міського населення[17].

Класифікація екотуристичних продуктів у міських парках (на основі зарубіжного досвіду).

Для подальшого поглиблення аналізу доцільно класифікувати екотуристичні продукти, які успішно реалізуються в міських парках за кордоном. Ця класифікація демонструє широкий спектр можливостей, які виходять за межі традиційної прогулянки:

1. Освітні тури:

- Екологічні стежки. Маршрути з інформаційними стендами про місцеву флору та фауну.
- Майстер-класи. Проведення шкільних занять з біології, орнітології, та ботаніки, або навіть занять для дорослих.
- Програми "Громадянської науки". Залучення туристів до збору даних (наприклад, моніторинг якості води, підрахунок видів птахів, тощо.).

2. Рекреаційно-оздоровчі продукти:

- Терапевтичні маршрути. Спеціально розроблені маршрути для медитації, релаксації та відновлення психічного здоров'я.
- Активний екотуризм. Велосипедні тури, йога на природі.

3. Культурно-історичні продукти:

- Історичні еко-екскурсії. Поєднання історії парку з його екологічною цінністю.
- Етноботанічні тури. Знайомство з традиційним використанням рослин місцевою культурою.

Підсумовуючи викладений матеріал, можна стверджувати, що зарубіжний досвід переконливо доводить роль міських парків як потужних інструментів сталого розвитку урбанізованих територій. На підставі проведеного аналізу європейських практик, ключовим завданням для України визначено необхідність переходу від механічної імплементації до системної адаптації успішних моделей до вітчизняних реалій. З метою прискореного розвитку концепції міського екотуризму в Україні, стратегія інтеграції має базуватися на таких засадах:

1. Системного планування. Необхідно розглядати парки як частину єдиної екологічної мережі міста, котра вимагає міжвідомчої співпраці та інтеграції екологічних планів у загальні плани по розвитку міста.

2. Освітньої пріоритетності. Максимальне використання парків як "живих лабораторій" для підвищення екологічної свідомості та формування екологічної культури населення.

3. Впровадження стандартів. Застосування міжнародних критеріїв (наприклад, GSTC) для сертифікації екотуристичних об'єктів, що підвищить їхню привабливість та довіру туристів.

4. Активного залучення громади. Забезпечення участі місцевих жителів у плануванні та отриманні вигоди від екотуристичної діяльності, що є запорукою соціальної стійкості проєктів.

Таким чином, інтеграція екотуризму в управління міськими парками є стратегічним кроком, який вимагає інноваційного, орієнтованого на сталість та екологічну освіту підходу. Це не просто тренд, а необхідна умова для забезпечення екологічної та соціальної стійкості сучасних українських міст.

Поглиблений розгляд механізмів інтеграції екотуризму в міське середовище

Для досягнення належного рівня академічного аналізу та максимального охоплення досліджуваної тематики, необхідно зосередитися на розгляді конкретних механізмів, які сприяють успішному впровадженню екотуризму в управління міськими парками та просторами. Досвід міжнародної практики чітко демонструє, що така інтеграція є складним і багатокomпонентним явищем, яке враховує не лише питання екології, але й значущі соціально-економічні аспекти розвитку міст.

Розширений підхід до системного планування та роль "зелених коридорів"

Концепція зелених коридорів, або Green Corridors, є важливим елементом системного підходу. Її широко використовують в міському плануванні в Європі. Вона охоплює не лише озеленення територій, але й передбачає формування цілої інтегрованої мережі зелених зон. У містах, таких як Берлін чи Амстердам, зелені коридори виконують не тільки роль шляхів для міграції диких тварин, але й

служать важливими елементами розвитку інфраструктури екотуризму. Серед ключових складників таких коридорів можуть бути:

1. Мережа велосипедних та пішохідних комунікацій. Це спеціально спроектовані транзитні шляхи, інтегровані в ландшафт парків, скверів та прибережних територій. Їхнє основне призначення полягає у просторовій сегрегації рекреаційних потоків від моторизованого транспорту, що забезпечує створення безпечного та безбар'єрного середовища для пересування.

2. Пункти екологічної просвіти (Еко-хаби). Функціонують як локальні освітні осередки або інтерактивні «зелені класи», розташовані вздовж маршрутів. Вони забезпечують реалізацію когнітивної функції, надаючи відвідувачам можливість отримати поглиблені знання про автохтонну флору, фауну та специфіку місцевих екосистем.

3. Зони збереження біорізноманіття. Це спеціально виділені ділянки, де здійснюються заходи з підтримки природної рослинності або ренатуралізації ландшафтів. Такі зони служать біотопами для місцевих видів фауни та виступають популярними локаціями для неінвазивного спостереження за природою, зокрема для проведення орнітологічних досліджень (birdwatching).

Впроваджуючи досвід системного містобудування, слід зазначити, що інтеграція екотуризму в міське середовище через зелені коридори вимагає застосування високоточних інструментів, таких як Геоінформаційні системи (ГІС). ГІС-аналіз дозволяє здійснювати просторове моделювання оптимальних маршрутів, оцінювати рекреаційну ємність територій та прогнозувати потенційний антропогенний вплив на вразливі екосистеми. Завдяки цьому екотуристичні маршрути трансформуються зі стихійних стежок у науково обґрунтовані елементи міської екологічної інфраструктури.

Особливої уваги заслуговує використання Індексу пішохідної доступності (Walkability Index), методологія якого детально описана у джерелі [20]. Цей інструмент широко застосовується в містах Західної Європи для оцінки якості міського середовища. Його імплементація в контексті розвитку екотуризму забезпечує подвійний стратегічний ефект:

1. Стимулювання сталої мобільності. Високий рівень пішохідної доступності демонструє пряму кореляцію зі зниженням використання приватного автотранспорту, що повністю відповідає принципам сталого розвитку туризму та декарбонізації економіки.

2. Забезпечення просторової справедливості. Індекс дозволяє ідентифікувати райони з дефіцитом доступу до рекреаційних зон, що дає міській владі можливість цілеспрямовано інвестувати у створення нових або модернізацію існуючих екотуристичних об'єктів, вирівнюючи диспропорції в якості життя мешканців.

Урок для України полягає у необхідності розробки та впровадження власних, адаптованих індексів пішохідної доступності, які б враховували специфіку українських міст, зокрема наявність великих лісопаркових зон та гідрологічних об'єктів.

Фінансова стійкість екотуристичних проєктів у міських парках є одним із найскладніших завдань. Зарубіжний досвід пропонує кілька ефективних механізмів, які виходять за рамки бюджетного фінансування:

1. Публічно-приватне партнерство (public-private partnership). Успішні приклади ДПП у Великій Британії та США демонструють, як приватний сектор може залучатися до управління та розвитку інфраструктури парків (наприклад, будівництво екологічних центрів, оренда кафе та сувенірних крамниць) за умови суворого дотримання екологічних стандартів.

2. Фандрайзинг та гранти. Активне залучення коштів через міжнародні грантові програми (наприклад, ті, що підтримуються Urban Nature Platform [22]) та місцеві благодійні фонди.

3. Екологічні збори та плата за послуги. Введення невеликої плати за спеціалізовані екотуристичні послуги (екскурсії з гідом, прокат обладнання, вхід до освітніх центрів), при цьому зберігаючи вільний доступ до основної території парку.

Також для забезпечення сталості екотуризму, критично важливим є ефективне управління потоками відвідувачів. Зарубіжні парки використовують низку інструментів для мінімізації антропогенного впливу:

1. Зонування території – чітке розділення парку на зони: заповідні (з обмеженим доступом), регульованої рекреації (з маркованими маршрутами) та інтенсивної рекреації (дитячі майданчики, спортивні зони).

2. Екологічно чиста інфраструктура – використання природних матеріалів (дерево, камінь) для будівництва стежок, настилів та оглядових майданчиків.

3. Інформаційна кампанія – постійна робота з відвідувачами через інформаційні стенди, брошури та мобільні додатки, що пояснюють правила поведінки та важливість збереження природи.

Екотуризм у міських парках має потужний соціальний вимір. Європейські дослідження підтверджують, що доступ до зелених зон є важливим фактором покращення психічного здоров'я[17]. У цьому контексті зарубіжний досвід пропонує ефективні інструменти посилення соціальної функції міських зелених зон. На підставі аналізу кращих європейських практик, доцільно виокремити такі механізми:

1. Програми «Зелений рецепт» (Green Prescriptions). Це інноваційний підхід у сфері громадського здоров'я, за якого медичні працівники офіційно включають відвідування парків та фізичну активність на природі у протоколи терапії та профілактики захворювань. Така практика трансформує сприйняття парку з місця розваг на важливий елемент системи охорони здоров'я.

2. Імплементація інклюзивного дизайну. Йдеться про створення повністю безбар'єрного середовища, що базується на принципах універсального дизайну. Це гарантує рівний доступ до екотуристичних маршрутів та рекреаційних ресурсів для осіб з обмеженими можливостями та маломобільних груп населення, забезпечуючи соціальну справедливість простору.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що інтеграція зазначених механізмів у єдину систему управління дозволяє трансформувати міські парки.

Вони стають не лише об'єктами екотуризму, а й дієвими інструментами сталого розвитку міста, що забезпечують синергію екологічних, оздоровчих та соціальних ефектів.

Висновки: На підставі проведеного аналізу зарубіжного досвіду, ключовим уроком для України визначено необхідність переходу від механічної імплементації до системної адаптації успішних моделей до вітчизняних реалій. Реалізація цього завдання вимагає впровадження комплексу стратегічних заходів:

- Забезпечення системного планування. Необхідно розглядати міські парки не як ізольовані об'єкти, а як невіддільні складові єдиної екологічної мережі міста. Це вимагає налагодження ефективної міжвідомчої співпраці та повної інтеграції екологічних стратегій у генеральні плани просторового розвитку урбанізованих територій.

- Пріоритезація освітньої функції. Максимальне використання ресурсного потенціалу парків як «живих лабораторій» для підвищення рівня екологічної свідомості та формування нової екологічної культури населення.

- Гармонізація зі світовими стандартами. Імплементація міжнародних критеріїв сталого туризму (зокрема стандартів GSTC) для сертифікації екотуристичних об'єктів. Такий крок дозволить суттєво підвищити інвестиційну привабливість дестинацій та рівень довіри з боку міжнародних туристів.

- Інституціоналізація партисипативного підходу. Забезпечення реальної участі місцевих громад у процесах стратегічного планування та створення механізмів справедливого розподілу економічних вигод від екотуристичної діяльності, що є фундаментальною запорукою соціальної стійкості проєктів.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що інтеграція екотуризму в систему управління міськими парками є стратегічним кроком, який вимагає застосування інноваційного підходу, орієнтованого на принципи сталого розвитку та екологічної просвіти. Цей процес слід розглядати не як тимчасову тенденцію, а як необхідну умову для забезпечення екологічної безпеки та соціальної стабільності сучасних українських міст.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПОТЕНЦІАЛУ КИЇВСЬКИХ ПАРКІВ ЯК ГОЛОВНОЇ АТРАКЦІЇ І УНІКАЛЬНОЇ ПРОПОЗИЦІЇ ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ

2.1. Основні характеристики туристичної дестинації «Паркове намисто»

(Голосіївський НПП, Феофанія, Пирогів, Ботанічний сад ім. Гришка)

На підставі проведеного аналізу теоретико-методологічних засад функціонування урбаністичного туризму, викладених у попередньому розділі, вбачається за доцільне перейти до детального дослідження безпосереднього об'єкта проєктування. Впроваджуючи досвід провідних європейських метрополій щодо сталого розвитку, слід приділити увагу тому факту, що в умовах глобальних трансформацій туристичного ринку саме природно-заповідні території трансформуються у ключові активи дестинації. Кращі приклади демонструють, що формування комплексних туристичних продуктів на базі природно-заповідного фонду в межах великих міст є не лише ситуативним трендом, а й стратегічною необхідністю, яка забезпечує конкурентоспроможність туристичної пропозиції столиці України.

Туристична дестинація «Паркове намисто», розглядається нами як інтегрований територіально-рекреаційний кластер, розташований у південній та центральній частині Київської агломерації (Голосіївський та Печерський райони). Концептуально вона являє собою унікальний «зелений пояс» (Green Belt), який поєднує об'єкти з різним функціональним призначенням, але спільним рекреаційним потенціалом.

Геопросторова структура дестинації формується навколо чотирьох ключових локацій-магнітів, кожна з яких має статус національного або загальнодержавного значення:

1. Національний природний парк «Голосіївський» (НПП).
2. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Феофанія».

3. Національний музей народної архітектури та побуту України (Пирогів).

4. Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка НАН України.

Для комплексного розуміння потенціалу дестинації доцільно провести глибокий аналіз характеристик кожного з об'єктів, оцінити їхній природний, історико-культурний та інфраструктурний ресурс.

Національний природний парк «Голосіївський»: екосистемне ядро дестинації. Центральним елементом та екосистемним фундаментом проєктованої дестинації виступає Національний природний парк «Голосіївський». Це унікальний природоохоронний об'єкт, який є єдиним в Україні та одним з небагатьох у Європі національних парків, територія якого повністю інтегрована в межі мегаполісу, фактично оточена міською забудовою. Парк було створено Указом Президента України від 27 серпня 2007 року № 794/2007 з метою збереження, відтворення та раціонального використання цінних природних комплексів Лісостепу [31].

Ландшафтно-географічна характеристика. Згідно з даними офіційних джерел [31], [50], загальна площа парку становить 4525,52 гектарів. Територія парку характеризується винятковим ландшафтним різноманіттям, обумовленим геоморфологічною будовою Київського лесового плато. Рельєф місцевості є сильно розчленованим: тут переважають ерозійні форми рельєфу — глибокі яри, балки, крутосхили, що чергуються з платоподібними ділянками. Такий перепад висот створює унікальні умови для формування різноманітних мікрокліматичних зон, що, в свою чергу, сприяє багатству біорізноманіття. Гідрологічна мережа парку є важливою складовою його рекреаційної привабливості. Вона представлена басейнами малих річок (Віта, Горіхуватка, Дідорівка, Китаївський струмок) та системою штучних і природних водойм. Найбільш відомими серед туристів є каскади Дідорівських, Горіхуватських та Мишоловських ставків. Ці водні об'єкти не лише виконують естетичну функцію, але й регулюють гідрологічний режим території, що є критично важливим в умовах кліматичних змін [46].

Флористичне та фауністичне багатство. На підставі аналізу наукових звітів [49], встановлено, що флора парку налічує понад 650 видів судинних рослин, 118 видів мохоподібних та понад 60 видів грибів. Домінуючим типом рослинності є широколистяні ліси (грабово-дубові, дубові, липово-дубові). Особливу наукову та природоохоронну цінність становлять вікові діброви — залишки літописного "Великого лісу", що оточував Київ. На території парку зафіксовано значну кількість вікових дерев (переважно дубів) віком від 300 до 500 років, які мають статус пам'яток природи. Фауна хребетних тварин представлена 181 видом птахів, 30 видами ссавців, а також численними видами плазунів та земноводних. Серед червонокнижних видів, що зустрічаються на території парку, слід виділити мідянку, кажанів (вечірниця руда), жука-олень. Наявність такої багатой фауни в межах міста створює унікальні передумови для розвитку наукового туризму та бердвотчингу (спостереження за птахами).

Функціональне зонування та туристична інфраструктура. Відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд», територія НПП розподілена на функціональні зони: заповідна зона (доступ заборонено), зона регульованої рекреації (дозволено короткостроковий відпочинок та оздоровлення), зона стаціонарної рекреації (розміщення готелів, кемпінгів) та господарська зона. Туристична діяльність зосереджена переважно в зоні регульованої рекреації. Інфраструктура парку включає мережу екологічних стежок. Варто відзначити позитивну динаміку розвитку: у 2024 році було відкрито новий маршрут «Тропа сов», розроблений спільно з орнітологами для популяризації знань про нічних хижаків парку [34]. Також територія активно використовується для спортивного туризму: тут прокладено маршрути для маунтенбайкінгу (крос-кантрі), діють локації для мотузкових парків та спортивного орієнтування. Однак, аналіз відгуків відвідувачів [36] свідчить про недостатню облаштованість маршрутів санітарними зонами, місцями для збору сміття та навігаційними знаками іноземними мовами.

Парк-пам'ятка «Феофанія»: сакральнo-ландшафтний комплекс

Парк «Феофанія» є унікальним об'єктом, де гармонійно поєднані природний ландшафт, садово-паркова архітектура та духовна спадщина. Він

входить до складу природно-заповідного фонду України як пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення та перебуває у віданні Національної академії наук України (ДУ «Інститут еволюційної екології НАН України») [38].

Історична довідка та формування ландшафту. Історія місцевості сягає XVI століття, коли вона належала Києво-Печерській лаврі і мала назву Лазарівщина. Сучасну назву урочище отримало на початку XIX століття на честь вікарія Михайлівського Золотоверхого монастиря єпископа Феофана (Шиянова), який обрав цю місцевість для своєї заміської резиденції. Саме в цей період було закладено основи сучасного ландшафтного планування, побудовано перші храми та чернечі келії. Сучасний вигляд парку є результатом масштабних реконструкцій, проведених у 2000-х роках. Ландшафтні архітектори майстерно використали природний рельєф для створення видових терас, алей та відкритих галявин.

Гідротехнічна система та рекреаційний потенціал. Композиційним центром парку є каскад із п'яти ставків, з'єднаних між собою гідротехнічними спорудами. Водна гладь ставків, обрамлена плакучими вербами та декоративними насадженнями, створює неповторний візуальний ефект. Наявність доглянутих газонів, альпійських гірок, розаріїв та лабіринтів із живих огорож робить «Феофанію» одним із найбільш естетично привабливих парків Києва [39]. Завдяки високому рівню благоустрою (асфальтовані доріжки, освітлення, лавки, альтанки), парк є популярним місцем для сімейного відпочинку, весільних фотосесій та проведення корпоративних заходів на відкритому повітрі. Адміністрація парку активно впроваджує сезонні атракції: навесні проводяться виставки тюльпанів, влітку — концерти класичної музики просто неба.

Сакральна складова. Невіддільною частиною туристичного образу Феофанії є Свято-Пантелеймонівський жіночий монастир. Його величний собор, збудований на початку XX століття в псевдоросійському стилі, є архітектурною домінантою місцевості. Крім того, на території парку розташовані цілющі джерела («Святого Пантелеймона», «Сльози Богородиці», «Святого Михайла»). Вода в джерелах має стабільну температуру (+8°C) протягом року та високі смакові якості. Облаштовані

купелі приваблюють паломників та прихильників загартовування, формуючи стабільний потік релігійно-оздоровчого туризму [37].

Національний музей народної архітектури та побуту України (Пирогів): скарбниця етнографічної спадщини

Національний музей народної архітектури та побуту України, відомий також як музей у Пирогові, є ключовим елементом культурно-пізнавального туризму в структурі дестинації. Заснований у 1969 році за ініціативою Петра Тронька, музей став одним із найбільших скансенів (музеїв просто неба) у світі. Його площа становить 133,5 га, а фонди налічують понад 70 тисяч експонатів [33].

Архітектурно-ландшафтна організація. Територія музею спланована за зонально-регіональним принципом, що дозволяє відтворити особливості забудови та ландшафту різних історико-етнографічних регіонів України. На підставі аналізу генерального плану музею, можна виділити такі основні експозиційні зони:

- «Середня Наддніпрянщина». Це центральна та найбільша зона, що презентує традиційне село Київщини та Черкащини. Тут зосереджені адміністративні будівлі, церква Святої Параскеви (1742 р.), церковно-парафіяльна школа та садиби селян.
- «Полтавщина і Слобожанщина». Характеризується специфічною архітектурою глинобитних хат та розписом фасадів.
- «Полісся». Представляє архаїчні зрубні будівлі, криті соломною або дранкою, що відображає лісистий характер регіону.
- «Поділля». Відрізняється яскравим кольоровим вирішенням фасадів та використанням каменю в будівництві.
- «Карпати». Розташована на пагорбах музею зона, що відтворює розсіяний тип забудови гірських районів (гуцульські гражди, водяні млини, дерев'яні церкви бойківського та лемківського типів).
- «Південь України». Демонструє особливості степової архітектури, використання каменю-черепашнику та землянок.

Окрім житлової архітектури, в музеї широко представлені господарські та виробничі споруди: вітряки (млини), кузні, олійниці, пасіки, що дає повне уявлення про традиційне господарювання українців.

Подієвий потенціал та інтерактивність. Музей у Пирогові є не просто сховищем старожитностей, а живим організмом, де відроджуються народні традиції. Аналіз діяльності музею свідчить, що він є головним майданчиком Києва для проведення етнографічних фестивалів. Найбільш значущими подіями є святкування Різдва, Масниці (Колодія), Великодня, Івана Купала, Спаса та Покрови. Під час цих заходів відбуваються реконструкції стародавніх обрядів, виступи фольклорних колективів, ярмарки народних майстрів. Впроваджуючи досвід європейських скансенів, музей розвиває інтерактивні форми роботи: тут діють постійні майстер-класи з гончарства, ковальства, ткацтва, вишивки, писанкарства. Туристи мають можливість взяти шлюб у діючій старовинній церкві, покататися на конях або скуштувати страви традиційної української кухні в стилізованих шинках [33]. Такий підхід сприяє глибокому зануренню відвідувача в атмосферу минулого та підвищує емоційну цінність туристичного продукту.

Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка: науково-освітній та флористичний центр

Замикає (або відкриває, залежно від логістики маршруту) структуру дестинації Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка НАН України. Розташований на історичних пагорбах Звіринець на Печерську, він є провідною науковою установою України, що займається інтродукцією, акліматизацією та селекцією рослин [41].

Колекційний фонд та наукова цінність. Загальна площа саду становить 129,86 га. Його колекційний фонд є національним надбанням і налічує близько 13 тисяч таксонів (видів, форм, сортів) рослин з усіх континентів. Структура саду побудована за ботаніко-географічним принципом: тут створені експозиційні ділянки, що відтворюють рослинність різних природних зон («Степи України», «Карпати», «Крим», «Кавказ», «Середня Азія», «Алтай і Західний Сибір»,

«Далекий Схід»). Це дозволяє використовувати сад як унікальну освітню базу для студентів та школярів. Особливу популярність серед туристів мають моносади:

- Сирінгарій (Сад бузку). Візитна картка саду. На площі 2,45 га зібрано одну з найповніших у світі колекцій бузку (понад 150 сортів). Травневе цвітіння бузку є піковим періодом відвідуваності саду.
- Розарій. Найбільший в Україні, де представлено сотні сортів троянд різних груп.
- Магнолієвий сад. Приваблює тисячі відвідувачів ранньою весною.
- Березовий гай та Гірський сад. Ландшафтні композиції, що імітують природні біотопи.
- Також слід виділити алею дерев гінко, в ботанічному саду Гришка знаходиться одна з найкращих алей дерев цього виду в Європі.

Важливим елементом інфраструктури є Оранжерейний комплекс, де експонуються тропічні та субтропічні рослини (орхідеї, азалії, камелії, кактуси). Це дозволяє забезпечити цілорічний туристичний потік, нівелюючи фактор сезонності в холодну пору року [44].

Ландшафтно-естетичні характеристики. Унікальність Ботсаду полягає не лише в рослинах, а й у його розташуванні. Зі схилів саду відкриваються канонічні панорами на річку Дніпро, лівобережжя Києва, мости Патона та Дарницький. Безпосереднє сусідство з Видубицьким монастирем (пам'ятка архітектури XI–XVIII ст.) створює неповторний візуальний ансамбль, де природа доповнює архітектуру. Це робить сад однією з найкращих оглядових точок столиці та популярною локацією для художників і фотографів.

Для узагальнення основних характеристик об'єктів DESTINATION, нами розроблено зведену таблицю (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1. *Порівняльна характеристика об'єктів туристичної DESTINATION «Паркове намисто»*

Характеристика / Об'єкт	НПП «Голосіївський»	Парк «Феофанія»	Музей «Пирогів»	Ботсад ім. Гришка
Площа, га	4525,52	~152	133,5	129,86

Підпорядкування	Міндовкілля	НАН України	Мінкульт	НАН України
-----------------	-------------	-------------	----------	-------------

Продовження таблиці 2.1

Тип туризму (домінуючий)	Екологічний, спортивний	Рекреаційний, релігійний	Етнографічний, культурний	Науковий, флористичний
Ключові атракції	Вікові діброви, озера, екостежки	Каскад ставків, монастир, джерела	Хати, млини, фестивалі	Сирінгарій, оранжереї, панорами
Сезонність піку	Літо, осінь	Весна, літо	Свята (Великдень, Івана Купала)	Травень (бузок), червень
Вхід	Вільний (частково)	Платний	Платний	Платний

Джерело: розроблено автором на основі джерел [31], [33], [37], [41].

В кінці можемо зробити такі висновки: проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що дестинація «Паркове намисто» володіє потужним і диверсифікованим ресурсним потенціалом. Поєднання в межах однієї агломерації об'єктів незайманої природи (Голосіїв), садово-паркового мистецтва (Феофанія), історичної спадщини (Пирогів) та ботанічної науки (Ботсад) створює унікальну торгову пропозицію, яка не має аналогів в Україні. Кожен із чотирьох елементів дестинації виконує свою унікальну функцію, доповнюючи інші та дозволяючи задовольнити широкий спектр туристичних потреб: від активного відпочинку та оздоровлення до пізнання історії та естетичної насолоди. Разом з тим, виявлені відмінності у відомчому підпорядкуванні та режимах функціонування об'єктів актуалізують проблему необхідності створення єдиної стратегії їхнього розвитку та інтеграції.

2.2 Стратегічні документи та візія розвитку туризму в Києві в контексті інтеграції парків в складі комплексної туристичної пропозиції

Ефективність функціонування та сталий розвиток туристичної дестинації «Паркове намисто» неможливі без гармонізації її цілей із генеральною стратегією соціально-економічного розвитку Києва. У сучасних умовах урбаністичного планування туристичні проєкти не можуть існувати ізольовано; вони повинні бути

інтегровані в ширший контекст міських політик — від екологічної безпеки та транспорту до цифровізації та культурної дипломатії.

На підставі проведеного контент-аналізу нормативно-правової бази та програмних документів столиці, у цьому підрозділі здійснено оцінку інституційного середовища, в якому формується дестинація. Метою аналізу є визначення того, наскільки чинні стратегічні документи сприяють створенню єдиного екотуристичного кластера на базі НПП «Голосіївський», парку «Феофанія», музею «Пирогів» та Ботсаду ім. Гришка, а також ідентифікація нормативних прогалин, що стримують цей процес.

«Стратегія-2025» та «Стратегія-2035»: вектор на поліцентричність та зелену економіку

Фундаментальним документом, що визначає довгострокові пріоритети розвитку столиці, є «Стратегія розвитку міста Києва до 2025 року» (в актуальній редакції) та проєкт «Стратегії розвитку міста Києва до 2035 року» [45]. Ці документи формують рамкові умови для трансформації міського простору, де туризм розглядається як один із драйверів постіндустріальної економіки.

Детальний аналіз тексту Стратегії дозволяє виокремити ключовий тренд, що безпосередньо впливає на актуальність проєкту «Паркове намисто» — це перехід до поліцентричної моделі розвитку міста. Традиційно туристичні потоки Києва були гіперконцентровані в центральній частині (Печерськ, Старе місто). Нова візія передбачає створення альтернативних центрів тяжіння на периферії. У цьому контексті Голосіївський район, де зосереджено ядро проєктованої дестинації (Голосіївський ліс, Феофанія, Пирогів), отримує стратегічний шанс стати новим туристично-рекреаційним хабом півдня столиці.

Крім того, Стратегія декларує курс на забезпечення екологічної безпеки та комфорту міського середовища. Ключовими індикаторами (KPI) у цьому напрямі визначено:

- Збільшення площі зелених насаджень загального користування на одного мешканця.

- Забезпечення пішохідної доступності до рекреаційних зон (концепція «15-хвилинного міста»).

- Збереження біорізноманіття в умовах щільної забудови.

Проте, порівнюючи стратегічні цілі з реальною містобудівною ситуацією, доцільно зазначити наявність суттєвих диспропорцій. Як вказують незалежні експерти та представники громадських організацій [30], [50], декларативний захист зелених зон часто поступається місцем економічним інтересам девелоперів. Відсутність чітко затверджених меж буферних зон навколо НПП «Голосіївський» та парку «Китаїв» створює загрозу фрагментації екосистеми, що може нівелювати туристичний потенціал дестинації в майбутньому.

Для систематизації відповідності стратегічних пріоритетів цілям проєкту «Паркове намисто», розроблено аналітичну матрицю (Таблиця 2.2).

Таблиця 2.2. Матриця відповідності стратегічних документів міста Києва цілям розвитку дестинації

Назва документу / Програма	Стратегічні пріоритети, релевантні для проєкту	Виявлені проблеми та ризики реалізації
Стратегія розвитку міста Києва до 2025 року (нова редакція)	1. Поліцентричність: розвантаження історичного центру, розвиток туризму в районах. 2. Зелена економіка: підтримка екологічно чистих видів транспорту (веломережі).	- Бюджетні асигнування все ще пріоритетно спрямовуються на інфраструктуру центру. - Повільні темпи будівництва перехоплювальних паркінгів біля станцій метро (наприклад, «Іподром», «Виставковий центр»), що критично для туристів «Паркового намиста».
Проєкт Генерального плану м. Києва	1. Екологічний каркас: визначення Голосіївського лісу як основного елемента "зелених легенів". 2. Рекреаційні коридори: планування пішохідних зв'язків.	- Конфлікт інтересів щодо зонування земель навколо музею «Пирогів» та екопарку «Китаїв». - Ризик скорочення охоронних зон під виглядом «благоустрою».

Продовження таблиці 2.2

Міська цільова програма розвитку туризму	1. City Break: промоція Києва як дестинації вихідного дня. 2. Навігація: встановлення туристичних пілонів та вказівників. 3. Подієвий туризм: підтримка фестивалів.	- Відсутність «Паркового намиста» як цілісного продукту в маркетинговій стратегії міста. - Брак системної комунікації між Департаментом туризму КМДА та адміністраціями національних парків (підпорядкованих міністерствам).
--	---	---

Джерело: розроблено автором на основі джерел [45], [47], [50].

Програма «Зелений Київ» та кліматична адаптація: екологічний фундамент дестинації

Розвиток екотуризму неможливий без збереження якісного природного середовища. У цьому аспекті ключовим інструментом є «Комплексна міська цільова програма екологічного благополуччя міста Києва» (відома як програма «Зелений Київ»). На підставі аналізу звітних матеріалів [46], визначено основні заходи програми, що безпосередньо впливають на капіталізацію туристичних ресурсів дестинації:

1. Гідрологічна ревіталізація. Програма передбачає заходи з розчищення, аерації та берегоукріплення міських водойм. Для дестинації це має критичне значення, оскільки каскад ставків у парку «Феофанія» та Дідорівські озера в Голосієві є центрами тяжіння рекреантів у літній період. Естетичний вигляд та санітарний стан водойм прямо корелюють із туристичною привабливістю локацій.

2. Фітосанітарна безпека. Боротьба з інвазійними видами рослин та шкідниками лісу (зокрема, каштановою міллю та шкідниками дубів). Збереження вікових дібров НПП «Голосіївський» [31] є пріоритетом, оскільки саме вони формують унікальний ландшафтний вигляд парку.

3. Адаптація до змін клімату. У документі «План дій сталого енергетичного розвитку та клімату» міські ліси розглядаються як головний

інструмент терморегуляції та боротьби з ефектом «теплового острова». Це відкриває можливості для позиціювання DESTINATION не просто як місця відпочинку, а як кліматичного прихистку (cool islands) для мешканців розпеченого мегаполісу.

Варто наголосити, що екологічні стратегії створюють нормативне підґрунтя для залучення міжнародного донорського фінансування. Проекти зі збереження біорізноманіття в Ботсаду ім. Гришка чи НПП «Голосіївський» можуть претендувати на гранти в рамках програм ЄС (LIFE, Horizon Europe), що є важливим джерелом ресурсів в умовах обмеженого бюджетного фінансування [46].

Трансформація туристичної візії: від історичної спадщини до сталого розвитку

Аналіз еволюції промоційних кампаній Києва свідчить про зміну парадигми туристичного позиціювання. Якщо у 2000–2015 роках основний акцент робився на сакральній спадщині («Київ — золотoverхий», «Єрусалим земель руських»), то в постпандемічний період стратегія змістилася в бік безпечного, активного та екологічного туризму.

Концепція «Місто-парк» (City in a Park). Сучасна візія розвитку туризму передбачає формування іміджу Києва як однієї з найзеленіших столиць Європи. DESTINATION «Паркове намисто» ідеально інтегрується в цю концепцію, пропонуючи продукт формату «Nature in the City». Впроваджуючи досвід таких міст, як Відень (із Віденським лісом) чи Лондон (із системою королівських парків), Київ прагне створити умови для City Break — короткострокових подорожей вихідного дня. Згідно зі звітами Управління туризму та промоцій КМДА [47], зростає попит на мікротуризм — подорожі мешканців міста та передмість у радіусі 50–100 км. Паркові зони Голосієва та Феофанії стають безальтернативними локаціями для такого відпочинку, що вимагає відповідного інфраструктурного забезпечення.

Роль подієвого туризму. Стратегія розвитку туризму [45] визначає подієвий маркетинг як ефективний інструмент вирівнювання сезонності. Для об'єктів «Паркового намиста» це відкриває перспективу інтеграції в загальноміський календар подій (Kyiv Events Calendar). На підставі аналізу поточної ситуації, можна виділити успішні кейси:

- Етнографічні фестивалі в музеї «Пирогів» («Країна мрій», святкування Колодія) [33].

- Сезонні флористичні виставки на Співочому полі та в Ботсаду ім. Гришка [41]. Однак потенціал таких локацій, як Голосіївський ліс (для проведення еко-фестивалів, спортивних змагань з трейлу) та парк «Феофанія» (для концертів класичної музики), використовується не на повну потужність.

Цифрова трансформація: інтеграція дестинації в екосистему «Kyiv Smart City»

У ХХІ столітті конкурентоспроможність туристичної дестинації визначається не лише якістю рекреаційних ресурсів, а й рівнем цифрового сервісу. Ініціатива «Kyiv Smart City» та додаток «Київ Цифровий» створюють технологічну платформу для об'єднання розрізнених об'єктів «Паркового намиста» у єдину сервісну екосистему.

На підставі аналізу світових трендів Smart Tourism та можливостей київської цифрової інфраструктури, нами розроблено пропозиції щодо цифрової інтеграції дестинації (Таблиця 2.3).

Таблиця 2.3. *Напрями цифрової інтеграції дестинації в систему «Kyiv Smart City»*

Компонент цифрової екосистеми	Функціональне призначення та переваги	Поточний стан реалізації / Джерело даних
Єдиний цифровий квиток (All-Pass)	Впровадження комплексного квитка, що дає право входу до всіх 4-х локацій (Пирогів, Феофанія, Ботсад, екостежки НПП) зі знижкою.	Реалізовано лише частково (окремі квитки в додатку). Необхідна інтеграція білінгових систем різних відомств. [45]

Продовження таблиці 2.3

Інтерактивна навігація та AR-гіди	Використання доповненої реальності (AR) для візуалізації втрачених об'єктів (у музеях) або надання ботанічної довідки (у парках) через смартфон.	Пілотні проєкти тестуються Департаментом ІКТ. Дозволяє зменшити візуальне забруднення фізичними стендами. [47]
-----------------------------------	--	--

Моніторинг рекреаційного навантаження	Аналіз Big Data мобільних операторів для відстеження скупчень людей у реальному часі та перенаправлення потоків (push-повідомлення).	Технологія використовується для транспорту, але не адаптована для парків. Важливо для збереження екосистем [30], [46].
Мікромобільність (MaaS)	Інтеграція станцій прокату велосипедів/самокатів (Nextbike, Bolt) у транспортну схему парків із відображенням у додатку.	Станції наявні хаотично. Потрібна єдина схема розміщення хабів біля вхідних груп парків. [47]

Джерело: авторська розробка на основі джерел [45] та [47].

Інституційні бар'єри та прогалини у стратегічному плануванні

Незважаючи на наявність прогресивних стратегічних документів, проведений аналіз дозволив виявити критичну проблему, що загрожує реалізації проєкту, — інституційну фрагментарність.

Жоден із проаналізованих документів не пропонує дієвого механізму міжвідомчої координації для управління комплексним об'єктом, що об'єднує території різного підпорядкування:

1. Місто (КМДА): відповідає за транспорт, комунальні парки, туристичну промоцію.
2. Міністерство захисту довкілля: управляє НПП «Голосіївський» [31].
3. Національна академія наук України (НАНУ): управляє Ботсадом ім. Гришка та парком «Феофанія» [38], [41].
4. Міністерство культур України: управляє музеєм у Пирогові [33].

Ця «клаптикова» структура призводить до ситуації, коли стратегічні візії міста розбиваються об відомчі бар'єри. Наприклад, місто не має юридичного права інвестувати бюджетні кошти в інфраструктуру об'єктів НАНУ або міністерств, навіть якщо вони є ключовими туристичними магнітами столиці. Відсутність єдиного органу управління (DMO — Destination Management Organization) унеможливорює створення єдиного бюджету розвитку та узгодженої маркетингової політики.

Таким чином, стратегічні документи міста Києва створюють необхідний, але недостатній базис для розвитку дестинації. Для практичної реалізації проєкту «Паркове намисто» необхідна розробка спеціальної організаційно-правової моделі (наприклад, у формі туристичного кластера або асоціації), яка б дозволила легально об'єднати ресурси всіх стейкхолдерів. Обґрунтування такої моделі буде представлено у третьому розділі роботи.

2.3 Аналіз туристичних ресурсів та оцінка готовності інфраструктури туристичної дестинації «Паркове намисто»

Визначення конкурентних переваг туристичної дестинації вимагає проведення комплексного аудиту її ресурсного потенціалу та оцінки стану матеріально-технічної бази. У цьому підрозділі на підставі методики комплексної оцінки туристичних територій (UN Tourism) здійснено аналіз природних та антропогенних ресурсів «Паркового намиста», а також діагностику готовності інфраструктури до прийому організованих туристичних потоків.

Аудит природно-рекреаційних та антропогенних ресурсів

Ресурсний каркас дестинації формується завдяки унікальному поєднанню природних ландшафтів та історико-культурної спадщини. Проведений аналіз дозволяє структурувати ресурси за їхнім походженням та функціональним призначенням.

Природні ресурси (Natural Resources). Основу природного потенціалу складає НПП «Голосіївський», який виступає гарантом екологічної стабільності всього півдня Києва.

1. Ландшафтні ресурси: сильно розчленований рельєф із перепадом висот до 100 метрів (Голосіївські крутосхили) створює ідеальні умови для розвитку активних видів туризму: трекінгу, трейлранінгу, маунтенбайкінгу влітку та лижного спорту взимку. Оглядові майданчики у Ботсаду ім. Гришка та парку «Феофанія» забезпечують високі візуально-естетичні характеристики території [41].

2. Гідрологічні ресурси: каскадна система озер (Оріхуватські, Дідорівські, Китаївські ставки) та цілющі джерела Феофанії формують потужний рекреаційний ресурс. Хоча купання у більшості водойм офіційно не рекомендоване, прибережні смуги активно використовуються для кліматотерапії та пікнікового відпочинку [37].

3. Біоресурси: наявність рідкісних видів флори та фауни (зокрема, популяцій кажанів, сов, червонокнижних комах) дозволяє розвивати спеціалізовані наукові тури та б'ордвотчінг (birdwatching). Новий маршрут «Тропа сов» [34] є прикладом капіталізації саме біологічного ресурсу.

Антропогенні ресурси (Cultural & Anthropogenic Resources). Культурна складова дестинації є не менш вагомою і представлена об'єктами національного значення.

- Етнографічні ресурси: музей у Пирогові є беззаперечним лідером у сегменті культурно-пізнавального туризму. Колекція з понад 300 автентичних будівель та 70 тисяч предметів побуту створює ефект "занурення" в історію [33].

- Сакральні ресурси: Свято-Пантелеймонівський монастир (Феофанія), Голосіївська пустинь, Видубицький монастир (що межує з Ботсадом) та діючі дерев'яні церкви Пирогова формують повноцінний паломницький маршрут.

- Подієві ресурси: календар подій включає флористичні фестивалі (Ботсад, Феофанія), етнографічні свята (Пирогів) та спортивні заходи (Голосіїв Trail).

Діагностика стану інфраструктури: доступність, комфорт, інклюзія

Незважаючи на високий ресурсний потенціал, інфраструктурне забезпечення дестинації характеризується значною нерівномірністю та фрагментарністю.

Транспортна доступність та логістика. Аналіз транспортної схеми виявив критичні розриви у зв'язності дестинації.

- Висока доступність: НПП «Голосіївський» (північна частина) та Ботсад ім. Гришка знаходяться в пішій доступності від станцій метро («Голосіївська», «Виставковий центр», «Звіринецька») або мають зручне сполучення тролейбусами.

- Низька доступність: музей «Пирогів» та парк «Феофанія» є логістично ізольованими. Відсутність швидкісного транспорту та нерегулярність маршрутних таксі призводить до того, що 70-80% відвідувачів прибувають на власних авто, створюючи затори та проблеми з паркуванням у вихідні дні. Відсутність прямого сполучення між Пироговом та Феофанією (хоча відстань між ними менше 3 км) унеможливорює створення комплексних пішохідних маршрутів.

Сервісна інфраструктура.

- Заклади харчування: представлені переважно у форматі стріт-фуду (МАФи) біля входних груп. У музеї «Пирогів» функціонують стилізовані заклади української кухні (шинке), що є позитивним прикладом. Однак у глибині НПП «Голосіївський» легальна інфраструктура харчування відсутня, що стимулює стихійну торгівлю та розведення багать туристами.

- Санітарно-гігієнічна інфраструктура: є однією з найболючіших проблем. Стаціонарні вбиральні наявні лише в центральних зонах парків (Феофанія, головний вхід Пирогова). На екологічних стежках та віддалених маршрутах санітарні зони відсутні, що призводить до забруднення території.

Інклюзивність та безбар'єрність. На підставі оцінки доступності для маломобільних груп населення (МГН), ситуацію можна охарактеризувати як незадовільну.

- Пирогів: історична бруківка та ґрунтові доріжки роблять пересування на кріслах колісних вкрай важким. Відсутність електрокарів для перевезення МГН обмежує доступність експозиції [33].

- Голосіївський ліс: природний рельєф є складним, а спеціалізовані облаштовані доріжки з твердим покриттям та поручнями відсутні.

- Феофанія та Ботсад: мають кращі показники (асфальтовані алеї), але значні перепади висот вимагають облаштування пандусів або підйомників, яких наразі недостатньо [42].

Для систематизації оцінки готовності інфраструктури розроблено узагальнюючу таблицю (Таблиця 2.4).

Таблиця 2.4. Оцінка готовності інфраструктури туристичної дестинації «Паркове намисто»

Складова інфраструктури	Поточний стан та виявлені проблеми	Рейтинг готовності (1-5)
Транспорт	Відсутність єдиного шатлу між локаціями. Дефіцит паркомісць. Низька доступність Пирогова.	2
Навігація	Хаотична, застаріла. Відсутність єдиного дизайн-коду. Брак англомовних вказівників.	2
Безпека	Наявність охорони в Пирогові та Феофанії. Відсутність патрулювання в глибині Голосіївського лісу.	3
Сервіс (Food & Rest)	Розвинена мережа кав'ярень на входах. Брак питних фонтанчиків та вбиралень на маршрутах.	3
Цифровізація	Наявність онлайн-квитків (частково). Відсутність єдиного мобільного додатку дестинації.	3

Джерело: розроблено автором на основі джерел [32], [47], [43], [31], [45].

SWOT-аналіз туристичного потенціалу

Для стратегічного планування розвитку дестинації проведено SWOT-аналіз, що узагальнює сильні та слабкі сторони, а також зовнішні можливості та загрози (Таблиця 2.5).

Таблиця 2.5. Розширений SWOT-аналіз дестинації «Паркове намисто»

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1. Унікальність ресурсу: Поєднання пралісів, архітектури та науки в межах мегаполісу. 2. Масштабність: Загальна площа понад 5000 га дозволяє приймати великі потоки туристів без критичного перевантаження. 3. Бренд: Висока впізнаваність об'єктів («Пирогів», «Феофанія») на національному рівні. 4. Науковий бекграунд: Потужна наукова база НАНУ для створення якісного контенту [41].	1. Управлінська дезінтеграція: Відомча розрізненість (Міністерства, НАНУ, місто) та відсутність єдиного органу управління (DMO). 2. Фрагментарність продукту: Відсутність «єдиного квитка» та узгодженої маркетингової політики, що знижує комфорт відвідувача. 3. Логістичні розриви: Низька транспортна зв'язність між локаціями (особливо Пирогів – Феофанія). 4. Зношеність фондів: Потреба в реставрації експонатів та модернізації інженерних мереж.

Продовження таблиці 2.5

Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
1. Зростання попиту на мікротуризм: Стійка тенденція до збільшення популярності форматів «City Break» та екотуризму серед мешканців мегаполісів.	1. Забудова: Знищення буферних зон та візуальне забруднення пейзажів висотками [30], [50].
2. Грантова підтримка: Залучення коштів ЄС (Green Deal) на екологічні проєкти [46].	2. Екологічна деградація: Витоптування, сміття, евтрофікація водойм.
3. Смарт-туризм: Впровадження AR-технологій та цифрової навігації.	3. Фінансова нестабільність: Скорочення бюджетного фінансування установ культури.
4. Публічно-приватне партнерство: Залучення бізнесу до розвитку інфраструктури (прокат, глемпінги).	4. Втрата автентичності: Надмірна комерціалізація простору.

Джерело: аналітична розробка автора.

Аналіз стану комунікацій між учасниками дестинації: кластерний підхід

Ефективність функціонування туристичної дестинації залежить не лише від наявності ресурсів, але й від якості соціального капіталу — рівня довіри та взаємодії між стейкхолдерами. Використовуючи методологію Майкла Портера щодо кластерів, проведено аналіз комунікаційних зв'язків у системі «Паркове намісто».

Карта стейкхолдерів (Key Stakeholders). Система учасників дестинації є складною та гетерогенною:

1. Регулятори: КМДА (Департамент туризму, Управління екології), Міндовкілля, Мінкульт, ДАРТ.
2. Адміністратори ресурсів: НПП «Голосіївський», НМНАП «Пирогів», парк «Феофанія», Ботсад ім. Гришка.
3. Бізнес: Туроператори, перевізники, готелі, ресторани, event-агенції.
4. Громадянське суспільство: НГО («Екодія», «Save Китаїв»), наукова спільнота, місцеві мешканці, волонтери.

Оцінка ефективності взаємодії. На підставі аналізу спільних проєктів та ініціатив, здійснено оцінку рівня співпраці за 5-бальною шкалою.

- Влада — Парки (Оцінка: 3/5). Співпраця має формальний, вертикальний характер (звітність, бюджетування). Горизонтальна взаємодія слабка. Місто часто ігнорує потреби національних парків у плануванні транспортних розв'язок.

- Парк — Парк (Оцінка: 1/5). Найслабша ланка. Об'єкти функціонують як конкуренти, а не як партнери. Відсутні спільні квитки, узгоджені календарі подій чи перехресний маркетинг. Турист, відвідуючи Пирогів, не отримує інформації про те, що поруч знаходиться Феофанія.

- Парки — Бізнес (Оцінка: 3/5). Взаємодія ситуативна (оренда площ під торгівлю під час свят). Відсутні стратегічні партнерства щодо створення інфраструктури (наприклад, бізнес будує велодоріжку в обмін на рекламу).

- Парки — Громадськість (Оцінка: 4/5). Спостерігається висока активність "знизу". Громадські організації [30] виступають головними захисниками цілісності парків, організовують толоки та акції протесту проти забудови. Це свідчить про високий соціальний запит на збереження дестинації.

Критичним бар'єром розвитку дестинації є відсутність єдиного інституціоналізованого майданчика для комунікації, що призводить до фрагментації інформаційного простору. На підставі аналізу взаємодії стейкхолдерів, можна констатувати наявність системної проблеми «відомчої закритості», коли стратегічні рішення щодо розвитку територій приймаються профільними відомствами (міністерствами або НАНУ) автономно, без належного громадського обговорення та узгодження з міськими стратегіями.

Така ситуація створює атмосферу невизначеності для приватних інвесторів: бізнес утримується від довгострокових капіталовкладень в інфраструктуру через відсутність прозорих, законодавчо закріплених «правил гри» та гарантій захисту інвестицій. Крім того, інформаційна непрозорість та відсутність партисипативних процедур провокують зростання соціальної напруги та конфліктів з місцевими громадами, яскравими прикладами чого є резонансні кейси протистояння щодо забудови зон навколо екопарку Осокорки та урочища Китаїв.

Також на підставі діагностики існуючих управлінських механізмів, поточну модель функціонування дестинації можна охарактеризувати як фрагментарну та адміністративно-командну. Така оцінка базується на виявленій відомчій дезінтеграції, де кожен балансоутримувач (Міндовкілля, НАН України, Мінкульт) реалізує власні, часто суперечливі цілі, ігноруючи необхідність створення комплексного туристичного продукту.

Зазначена модель не відповідає сучасним вимогам ринкової гнучкості та клієнтоорієнтованості, оскільки вона сфокусована на процесі «утримання фондів», а не на результаті у вигляді якісного сервісу та задоволення потреб відвідувачів. Відсутність єдиного координаційного центру (DMO) унеможливлює впровадження уніфікованих стандартів якості, єдиної маркетингової стратегії та інноваційних технологій управління рекреаційними потоками. Архітектурні вади управління. Ключова проблема полягає у відомчій розрізненості.

- Міндовкілля розглядає НПП виключно як природоохоронну територію, обмежуючи рекреацію.
- НАН України фокусується на науці, фінансуючи туризм за залишковим принципом [41].
- Місто відповідає лише за комунальні території, не маючи впливу на державні парки. Наслідком цього є "клаптикова ковдра" правил, тарифів та стандартів якості в межах однієї дестинації.

Проблема моніторингу та антропогенного навантаження. Система управління базується на застарілих методах. Відсутній автоматизований облік відвідувачів (на відкритих входах). Не проводиться системний моніторинг рекреаційної ємності (carrying capacity), що призводить до пікових перевантажень популярних локацій і деградації ландшафтів. Екологічний моніторинг, що проводиться науковцями [53], часто залишається в наукових звітах і не імплементується в управлінські рішення.

На підставі попереднього аналізу, можемо сформулювати рекомендації щодо модернізації системи управління дестинацією «Паркове намисто» та впровадження сучасних інструментів, таких як SMART Destination Management.

Згідно з підходами Європейської комісії, трансформація DESTINATION має відбуватися за ключовими векторами, що забезпечують синергію технологій, сталого розвитку та ефективного менеджменту:

1. Розумне управління (Smart Governance): Інституціоналізація взаємодії. Ключовим кроком є перехід від стихійної співпраці до створення Координаційної ради DESTINATION (DMO — Destination Management Organization). Ця структура має функціонувати як колегіальний орган кластерного типу, до складу якого увійдуть керівники всіх чотирьох парків, представники профільних департаментів КМДА, локального бізнесу та громадських об'єднань. Головною метою DMO є синхронізація планів розвитку територій, консолідація маркетингових бюджетів та розробка єдиної стратегії просування бренду «Паркове намисто».

2. Управління даними та сталість (Smart Sustainability & Data-Driven Decisions). Необхідним є впровадження системи прийняття управлінських рішень на основі даних, а не інтуїції. Рекомендується розробка та імплементація комплексної системи KPI (Key Performance Indicators) для менеджменту парків. Оцінка ефективності повинна базуватися на збалансованій системі показників, що включає: індекс лояльності відвідувачів (NPS), показники антропогенного навантаження на екосистеми, рівень збереження біорізноманіття та обсяг залучених інвестицій у зелену інфраструктуру.

3. Цифровізація та інновації (Smart Technology & Innovation). Створення єдиної цифрової екосистеми DESTINATION, інтегрованої в платформу «Kyiv Smart City». Це передбачає використання технологій Big Data для моніторингу туристичних потоків у реальному часі, що дозволить ефективно управляти піковими навантаженнями. Окрім того, цифрова платформа має забезпечувати функціонування єдиного електронного квитка, навігацію та моніторинг екологічної безпеки територій.

Висновки: Проведений у другому розділі аналіз підтвердив гіпотезу про високий потенціал створення інтегрованої туристичної DESTINATION «Паркове намисто». Ресурсна база дозволяє сформувати унікальний для Східної Європи комплексний туристичний продукт, що поєднує елементи екологічного, культурно-

пізнавального та наукового туризму. Водночас, виявлено системні перешкоди: критична зношеність інфраструктури, відсутність безбар'єрного середовища, транспортна ізолюваність окремих локацій та, найголовніше, неефективна модель управління, базована на відомчій розрізненості. Подолання цих викликів можливе лише шляхом переходу до кластерної моделі розвитку, що передбачає консолідацію зусиль влади, бізнесу та громади. Саме розробка механізмів такої консолідації та проєктування функціональної моделі дестинації стане предметом авторських пропозицій та рекомендацій, викладених у третьому розділі магістерської роботи.

РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЕКОТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТУ «ПАРКОВЕ НАМИСТО»)

3.1 Концептуальні засади та стратегічні цілі проєкту «Паркове намисто»

На підставі проведеного у другому розділі аналізу сучасного стану та потенціалу київських парків було виявлено, що попри наявність унікальних природних та історико-культурних ресурсів, туристична пропозиція столиці залишається фрагментованою. Існуюча модель функціонування парків — НПП «Голосіївський» [31], парку «Феофанія» [38], музею «Пирогів» та Ботсаду ім. Гришка [41] — характеризується відомчою розрізненістю, відсутністю єдиної інформаційної політики та недостатньою координацією між стейкхолдерами. Це призводить до втрати можливостей для економічного зростання та зниження якості туристичного досвіду. Впроваджуючи передовий досвід країн Європейського Союзу, зокрема рекомендації EUROPARC [57] та моделі управління біосферними резерватами [58], у цьому розділі обґрунтовано авторську концепцію проєкту «Паркове намисто».

Філософія та місія проєкту: перехід до екосистеми відновлення (Resilience Hub)

Концептуальна ідея проєкту полягає в інтеграції чотирьох ключових локацій у єдиний екотуристичний кластер, що функціонує як цілісний організм. На підставі проведеного аналізу, пропонується відійти від традиційного сприйняття парків як ізольованих зон відпочинку і розглядати їх як елементи єдиної системи ментального та фізичного оздоровлення мешканців та гостей міста [17].

Філософія проєкту базується на концепції «Resilience & Regeneration» (Стійкість та Відновлення). Згідно з дослідженнями, перебування в лісових екосистемах знижує рівень стресу, нормалізує артеріальний тиск та покращує когнітивні функції [66]. Тому «Паркове намисто» позиціонується як «Resilience Hub» — простір, де через контакт з природою, історією та наукою відбувається комплексне відновлення людини. Цей підхід повністю відповідає принципам

регенеративного туризму [67], який передбачає не лише мінімізацію шкоди, а й активне відновлення природного та соціального капіталу дестинації.

Місія проєкту: Створення інноваційної, безпечної та інклюзивної екотуристичної дестинації Києва, яка через механізми міжсекторального партнерства забезпечує сталий розвиток територій, збереження біорізноманіття та підвищення якості життя громади [23].

Візія: До 2027 року «Паркове намисто» трансформується у впізнаваний європейський бренд, що пропонує безшовний (seamless) клієнтський досвід: від єдиного цифрового квитка до фізично з'єднаних веломаршрутами локацій, функціонуючи за стандартами Smart Tourism [64].

Обґрунтування концепції «Resilience Hub»

В умовах сучасних викликів, зокрема урбанізації та пост-конфліктного відновлення, роль природних територій у міському середовищі кардинально змінюється. Вони перестають бути лише місцями відпочинку, набуваючи функції критичної інфраструктури для ментального здоров'я. Кращі приклади демонструють, що інтеграція природних зон у міську систему стійкості (Resilience System) є світовим трендом [15].

Таблиця 3.1. *Теоретичне обґрунтування концепції «Resilience Hub»*

Аспект стійкості	Проектне рішення «Паркове намисто»	Очікуваний ефект
Екологічна стійкість	Створення буферної зони навколо НПП «Голосіївський» через «Доріжку здоров'я».	Зменшення антропогенного навантаження на ядро НПП, збереження біорізноманіття [28].
Соціальна стійкість	Створення інклюзивного та безпечного простору, освітні програми «Ботанік Вікенди».	Зниження рівня стресу, підвищення соціальної згуртованості та екологічної свідомості громади [17].
Економічна стійкість	Диверсифікація джерел доходу парків через DMO та «Посольства парків».	Зменшення залежності від бюджетного фінансування, створення нових робочих місць [27].
Інфраструктурна стійкість	Впровадження Smart-технологій (освітлення на сонячних панелях, AR-навігація).	Підвищення енергоефективності та доступності інфраструктури в умовах обмежених ресурсів [19].

Джерело: авторська розробка на основі аналізу концепцій Resilience Hub [15] та регенеративного туризму [67].

Проблемно-орієнтований аналіз та стратегічне цілепокладання

Для розробки ефективної стратегії було застосовано метод побудови «Дерева проблем» та «Дерева цілей». На підставі проведеного аналізу (див. Додаток А) визначено Центральну проблему: «Існуюче забезпечення туристичної дестинації не покриває потреби туристів у комфорті, безпеці та інформативності, що призводить до негативного досвіду та низької вірогідності повернення».

Декомпозиція центральної проблеми дозволила виявити ключові причини, які є об'єктом впливу проєкту:

1. Інституційна розрізненість: відсутність єдиного органу управління (DMO), що координував би дії різних відомств (Міндовкілля, НАНУ, Мінкульт). Це призводить до дублювання функцій та відсутності єдиної маркетингової стратегії [26].

2. Інформаційний вакуум: відсутність єдиної системи навігації та інформування про події. Туристи змушені шукати інформацію на чотирьох різних веб-ресурсах, що створює значні бар'єри для планування відвідування [14].

3. Інфраструктурні розриви: фізична ізольованість локацій (відсутність зручного сполучення між Пироговом та Феофанією). Це обмежує можливість створення пакетних турів та знижує середній час перебування туриста в дестинації [10].

Трансформація проблем у цілі дозволила сформулювати Генеральну мету проєкту: «забезпечення наявності об'єднаної пропозиції парків-партнерів Києва для туристів, які потребують емоційного відновлення та якісного дозвілля». Досягнення цієї мети реалізується через три стратегічні напрями (Таблиця 3.2).

Таблиця 3.2. *Матриця стратегічних цілей та завдань проєкту «Паркове намісто»*

Стратегічна ціль (Strategic Goal)	Операційні завдання (Tasks)	Очікуваний результат	Джерело обґрунтування
-----------------------------------	-----------------------------	----------------------	-----------------------

Продовження таблиці 3.2

R1. Інституційна консолідація (Створення єдиної координаційної структури)	1.1. Створення «Кластерного офісу» (DMO). 1.2. Підписання Меморандуму про партнерство («Хартія парків»). 1.3. Розробка спільних стандартів сервісу.	Легалізація співпраці, синхронізація планів розвитку.	Досвід UN Tourism щодо DMO [61]; Модель регіональних парків Франції [60].
R2. Економічна синергія (Координація бізнес-активності)	2.1. Створення «Посольств парків» (зон крос-промоції). 2.2. Формування єдиної бази інвестиційних проєктів. 2.3. Запуск спільних пакетних турів.	Зростання середнього чека туриста, залучення інвестицій.	Бізнес-моделі парку Keukenhof [62] та Kew Gardens [59].
R3. Інформаційна інтеграція (Єдина комунікаційна система)	3.1. Розробка мобільного додатку «ParkPass Kyiv». 3.2. Впровадження формату «Ботанік Вікендів». 3.3. Створення системи смарт-навігації.	Збільшення охоплення аудиторії, покращення навігації.	Практики Smart Tourism Capital (Валенсія) [65], [64].

Джерело: авторська розробка на основі аналізу «Дерева цілей» та міжнародних стандартів [26]

Авторські проєктні рішення: інфраструктура та партнерство

Для практичної реалізації стратегії пропонується впровадження трьох інноваційних компонентів, які забезпечують фізичну, організаційну та подієву інтеграцію дестинації.

Компонент А. Інфраструктурний проєкт «Доріжка здоров'я» (Green Link)

Для вирішення проблеми транспортного розриву між південними локаціями (НПП «Голосіївський», музей «Пирогів» та парк «Феофанія») пропонується створення магістрального екомаршруту, що з'єднає музей «Пирогів» та парк «Феофанія» [10].

Технічні характеристики та екологічне обґрунтування:

- Протяжність: 4,5 км.

- Розташування: Маршрут проходить через буферну зону НПП «Голосіївський», що вимагає проведення обов'язкової Оцінки впливу на довкілля (ОВД) та мінімізації втручання в природні екосистеми [29].

- Конструкція: Передбачено дві паралельні смуги:

- Велосипедна (ширина 2,5 м, покриття з гранітного відсіву або стабілізованого ґрунту) — для мінімізації водонепроникних поверхонь та збереження природного водно-повітряного режиму ґрунтів [28].

- Пішохідна (ширина 2 м, покриття з дерев'яного настилу або екологічної плитки) — для забезпечення комфорту та інклюзивності.

- Оснащення (Smart-інфраструктура):

- Освітлення: «Розумне» освітлення на сонячних панелях з датчиками руху, що дозволяє мінімізувати світлове забруднення (згідно з рекомендаціями EUROPARC [57]) та забезпечити безпеку в темний час доби.

- Станції відпочинку (Rest Points): Три облаштовані зони з питними фонтанами, велопарковками, навігаційними стелами з QR-кодами та сортувальними баками для сміття.

- Безпека: Встановлення системи відеонагляду, інтегрованої з міською системою безпеки

«Доріжка здоров'я» стане фізичним втіленням зв'язності дестинації, забезпечуючи не лише транзит, але й простір для рекреації та фізичної активності, що є критично важливим для концепції «Resilience Hub» [17].

Деталізація маршруту «Доріжка здоров'я» та інтеграція в кластер

На підставі проведеного аналізу, пропонується двокомпонентна модель веломаршруту: основний «Green Link» та розширений «Паркове намисто».

1. Основний маршрут «Green Link» (4.5 км): Цей маршрут є критично важливим для вирішення проблеми транспортного розриву між південними локаціями. Він пролягає від Національного музею народної архітектури та побуту України (Пирогів) до Парку «Феофанія» через буферну зону НПП «Голосіївський».

2. Розширений маршрут «Паркове намисто» (25-30 км): Для створення повноцінного туристичного продукту, «Доріжка здоров'я» інтегрується у ширшу

мережу, що охоплює всі чотири парки, використовуючи існуючу міську велоінфраструктуру та пропонуючи безшовний досвід.

Таблиця 3.3. Деталізація розширеного веломаршруту «Паркове намисто»

Етап	Ділянка маршруту	Приблизна відстань	Ключові об'єкти та функціонал
1	Пирогів — Феофанія	4.5-5.5 км	«Доріжка здоров'я» (Green Link), Станції відпочинку, «Посольство Феофанії» в Пирогові. (Додаток А)
2	Феофанія — НПП «Голосіївський» (Центр)	7-8 км	З'єднання з існуючими міськими велодоріжками, перехід до лісових стежок НПП. (Додаток Б)
3	НПП «Голосіївський» (Центр) — Ботсад ім. Гришка	10-12 км	Використання Проспекту Науки (з урахуванням безпеки та існуючої велоінфраструктури), проходження через Багринову Гору. (Додаток В)

Джерело: авторська розробка на основі аналізу географічного розташування об'єктів.

Давайте поближче розглянемо запропоновані велосипедні та піші маршрути.

ДОДАТОК А Картосхема першої черги екомаршруту «Green Link» (Пирогів — Феофанія). На поданій картосхемі візуалізовано маршрут «Green Link», що забезпечує логістичне з'єднання Національного музею народної архітектури та побуту України (Пирогів) із садово-парковим комплексом «Феофанія». Проектування маршруту через буферну зону НПП «Голосіївський» дозволяє дотримуватися екологічних стандартів та мінімізувати антропогенний вплив на заповідні території. За своїми технічними характеристиками даний екомаршрут класифікується як сегмент «Комфорт», оскільки вирізняється низьким рівнем складності завдяки рівнинному рельєфу та наявності спеціально облаштованого настилу.

При загальній протяжності 4,5 – 5,5 км, що відповідає орієнтовно одній годині пішої ходи або 20-30 хвилинам їзди на велосипеді, маршрут орієнтований на широку цільову аудиторію, передусім на сім'ї з дітьми, осіб похилого віку та маломобільні групи населення. Стратегічне значення цього відрізка полягає у

вирішенні критичної проблеми транспортного розриву між двома найпопулярнішими локаціями DESTINATION. Високий рівень інфраструктурного комфорту робить його оптимальним для формату рекреаційно-прогулянкового туризму вихідного дня. Такий підхід дозволяє відвідувачам комфортно поєднати огляд етнографічної та садово-паркової спадщини в межах одного візиту, уникаючи при цьому надмірного фізичного навантаження.

ДОДАТОК Б Візуалізація маршруту «Forest Immersion» (Центральна частина НПП «Голосіївський»)

Схема відображає концепцію ревіталізації мережі маршрутів у центральній частині НПП «Голосіївський», оскільки в самому лісі існує незліченна кількість ґрунтових/протоптаних доріг без номальної інфраструктурної складової. Проєктований нами маршрут «Forest Immersion» розроблено таким чином, щоб об'єднати в єдиний логістичний ланцюг найцікавіші природні атракції парку: вікові діброви, каскади озер та облаштовані зони відпочинку, які раніше функціонували ізольовано. Використання стабілізованого ґрунтового покриття дозволяє забезпечити комфортне пересування, зберігаючи при цьому природну проникність ґрунтів та екологічний баланс території.

За рівнем складності маршрут класифікується як «Середній» (сегмент «Актив»), що зумовлено наявністю природного рельєфу та перепадів висот на дистанції 7–8 км. Цільовою аудиторією є прихильники активного відпочинку, скандинавської ходьби та велоспорту, для яких важливою є не лише фізична активність, а й змістовне наповнення прогулянки. Стратегічна цінність маршруту полягає в реалізації концепції «Resilience Hub»: проходячи крізь ключові магніти парку, він створює оптимальні умови для психоемоційного розвантаження та практики «лісових купань» (shinrin-yoku), трансформуючи хаотичні стежки в упорядковану систему екологічного туризму.

Окремої уваги заслуговує той факт, що попри унікальну інтеграцію НПП «Голосіївський» у структуру мегаполісу та стабільно високий щоденний трафік відвідувачів, його рекреаційний потенціал залишається реалізованим лише частково. Така диспропорція між наявним ресурсом та ступенем його використання

свідчить про втрачені можливості для розвитку дестинації та актуалізує необхідність якісної модернізації туристичної інфраструктури парку. У ході натурного обстеження території дослідження було встановлено, що існуюча інфраструктура маршруту «Доріжка здоров'я» не відповідає сучасним нормативним вимогам. Зокрема, зафіксовано фрагментарність дорожнього покриття що проявляється у відсутності цілісності асфальтованого шару та наявності численних технічних розривів. Такий стан фактично унеможливорює використання засобів екологічної мікромобільності (електросамокатів, гіроскутерів, роликових ковзанів), попит на які демонструє стійку тенденцію до зростання в урбанізованому середовищі.

ДОДАТОК В. Перспективна схема маршруту «Urban Connector» (НПП «Голосіївський» — Ботсад ім. Гришка)

Картосхема демонструє трасування стратегічного транзитного коридору «Urban Connector», який виконує функцію магістрального з'єднання двох ключових елементів дестинації — Голосіївського лісу та Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка. Унікальність проектного рішення полягає у створенні безперервного зеленого маршруту, який інтегрує розрізнені панорамні точки, зелені зони Лисої та Багринової гір у єдину туристичну мережу, дозволяючи відвідувачам безперешкодно дістатися від заповідних лісів до наукових колекцій ботсаду.

Маршрут протяжністю 10–12 км характеризується високим рівнем складності та орієнтований на сегмент «Спорт/Експерт» — досвідчених велотуристів та активну молодь. Його реалізація дозволяє сформувати цілісне «зелене кільце» столиці, перетворюючи фрагментовані рекреаційні зони на системно пов'язаний інфраструктурний об'єкт. Такий підхід не лише розширює географію туристичних потоків, а й забезпечує користувачам можливість комплексного ознайомлення з ландшафтним різноманіттям Києва в межах однієї подорожі.

Варто зазначити, що насичена транспортна інфраструктура району виступає серйозним інфраструктурним бар'єром. Наявність автомагістралей унеможливорює

повну просторову сегрегацію (ізоляцію) екологічного маршруту від автомобільного потоку на окремих ділянках, що створює розриви в екосистемі безпечного пересування.

Інфраструктурне забезпечення та сервіс: впроваджуючи досвід кращих прикладів, слід приділити увагу тому, що успіх маршруту залежить не лише від його фізичного існування, але й від якості супутньої інфраструктури. На маршруті передбачається:

- Пункти прокату та обслуговування: розміщення на старті/фініші (Пирогів, Феофанія) та в ключових точках (НПП, Ботсад).
- Інтеграція з «Посольствами парків»: кожен осередок партнерства (наприклад, кав'ярня з продуктами з Феофанії) має бути обладнаний велопарковкою та пропонувати послуги для велосипедистів (вода, міні-ремонтний набір).
- Безпека: маршрут має бути інтегрований у систему моніторингу ДМО, що забезпечить швидке реагування на надзвичайні ситуації.

Таким чином, «Доріжка здоров'я» трансформується з простого інфраструктурного об'єкта у функціональний елемент екотуристичної дестинації, що забезпечує фізичну зв'язність та підвищує загальну привабливість проєкту «Паркове намисто».

Компонент Б. Організаційна інновація: мережа «Посольств парків»

Це інструмент фізичної присутності партнерів на території один одного для перехресного запилення аудиторій та створення осередків партнерства. На підставі проведеного аналізу, саме такі невеликі, але постійні точки взаємодії забезпечують економічну синергію та відчуття єдиної дестинації [27].

Модель функціонування «Посольств парків»:

- Крос-промоція: кожен «Посольство» є інформаційним центром, де можна придбати єдиний квиток «ParkPass», отримати інформацію про події в інших парках та забронювати екскурсії.

- Гастрономічні та сувенірні осередки: Це ключовий елемент партнерства, що забезпечує інтеграцію локального бізнесу та унікальність пропозиції [18].

- Приклад 1: кав'ярня з продуктами з Феофанії. У Ботсаду ім. Гришка або НПП «Голосіївський» відкривається невелика кав'ярня, яка пропонує фіто-чаї, мед та екологічно чисті продукти, вирощені у парку «Феофанія». Це створює прямий економічний зв'язок та підвищує цінність бренду «Феофанія».

- Приклад 2: квіти та саджанці з Ботсаду. На території музею «Пирогів» або парку «Феофанія» облаштовується сезонний корнер, де продаються саджанці, насіння та квіти, вирощені в оранжереях Ботсаду ім. Гришка. Круглий рік там вирощують самі різні рослини, а розпродають на місцевих ярмарках та заходах. Партнерство дозволить Ботсаду розширити ринок збуту, а партнерам — підвищити привабливість своїх локацій.

Конкретні локації «Посольств»:

- У НПП «Голосіївський»: відкривається еко-центр «Посольство Ботсаду», де проводяться лекції та продаються фіто-чаї.

- У парку «Феофанія»: діє зона «Посольство Голосієва» з прокатом біноклів для бьордвотчингу та записом на екскурсії «Тропа сов».

- У музеї «Пирогів»: розміщується корнер «Посольство Феофанії» з дегустацією цілющої води та продажем локальних продуктів.

- У Ботсаду ім. Гришка: облаштовується фотозона «Посольство Пирогова» з елементами етнографії та продажем сувенірів ручної роботи.

Компонент В. Подієвий маркетинг: «Ботанік Вікенди» та подолання сезонності

Для подолання сезонності та синхронізації подій пропонується запровадження концепції тематичних вихідних, які об'єднують пропозиції всіх чотирьох парків. На підставі проведеного аналізу, саме подієвий туризм є найефективнішим інструментом для залучення цільової аудиторії [25].

Приклади інтегрованих подій:

- Весняний «Tulip & Lilac Weekend»: об'єднує виставку тюльпанів у Феофанії та цвітіння бузку в Ботсаду єдиним трансфером та квитком. Включає майстер-класи з флористики в «Посольстві Ботсаду» в Голосіївському парку.

- Осінній «Harvest & History Weekend»: об'єднує етнографічні заходи в «Пирогові» (збір врожаю, ярмарок) з екологічними лекціями про підготовку лісу до зими в НПП «Голосіївський».

- Зимовий «Festival of Lights»: за аналогією з Берліном [63], передбачає світлові інсталяції в оранжереях Ботсаду та на алеях Феофанії, створюючи цілорічну привабливість дестинації.

Таблиця 3.4. Зведений бюджет пілотної фази проєкту «Паркове намисто»

Стаття витрат	Деталізація робіт	Вартість, грн	Частка, %	Джерело фінансування
1. Проєктування та ОВД	Геодезія, екологічна експертиза (ОВД), робочий проєкт маршруту «Доріжка здоров'я».	4 500 000	8.18%	Міський бюджет, гранти
2. Будівництво «Доріжки здоров'я»	Земляні роботи, влаштування покриття (гранітний відсів, настил), водовідведення (4,5 км).	28 000 000	50.91%	Міський бюджет («Зелений Київ»)
3. Благоустрій та Smart-інфраструктура	Освітлення (сонячні панелі), 3 станції відпочинку, відеонагляд, Wi-Fi, інклюзивні елементи.	12 500 000	22.73%	ДПП (інвестори), гранти
4. IT-розробка (ParkPass Kyiv)	Мобільний додаток (AR-навігація, квитки), веб-портал, CRM, система єдиного квитка.	5 500 000	10.00%	Гранти цифровізації [64]
5. Маркетинг та брендинг	Айдентика, промо-відео, запуск соцмереж, перший «Ботанік Вікенд».	2 500 000	4.55%	Спільний бюджет парків
6. Організаційні витрати (DMO)	Реєстрація кластеру, зарплатний фонд проєктного офісу (6 міс.), оренда приміщення.	2 000 000	3.64%	Членські внески партнерів
РАЗОМ		55 000 000	100%	

Джерело: авторські розрахунки.

Загальний бюджет пілотної фази становить 55 млн грн. Фінансова модель передбачає змішане фінансування: 40% — муніципальні кошти, 30% — міжнародні гранти (програми ЄС Life, Horizon), 30% — приватні інвестиції (спонсорство локацій, оренда точок прокату).

У висновках можемо сказати що запропонована концепція «Паркового намисто» є комплексною відповіддю на виклики урбаністичного туризму. Перехід від конкуренції до моделі «coopetition» (співпраця конкурентів), створення фізичної зв'язності через «Доріжку здоров'я» та цифрова інтеграція дозволять створити продукт з високою доданою вартістю. Це забезпечить не лише економічний ефект, але й соціальний — створення простору для відновлення ментального здоров'я нації, що є ключовим для магістерського дослідження [17].

3.2 Обґрунтування структури та плану реалізації проєкту: логіко-структурна модель та ресурсне забезпечення реалізації проєкту

На підставі проведеного концептуального аналізу та стратегічного цілепокладання, викладеного у підрозділі 3.1, цей розділ присвячено детальному обґрунтуванню функціонально-організаційної моделі розвитку екотуристичної дестинації «Паркове намисто». Впроваджуючи досвід кращих світових практик управління територіальними кластерами, слід приділити увагу тому, що ефективна реалізація проєкту магістерського рівня вимагає чіткої логіко-структурної моделі, яка трансформує стратегічні цілі у конкретні, вимірювані результати, а також детального планування ресурсного забезпечення [26].

Логіко-структурна модель проєкту «Паркове намисто» (ЛСМ)

Логіко-структурна модель (ЛСМ) є ключовим інструментом проєктного менеджменту, що забезпечує прозорість, послідовність та можливість оцінки ефективності проєкту [8]. Вона дозволяє декомпонувати Генеральну мету на ієрархічно пов'язані рівні: Генеральна мета (Impact), Стратегічні цілі (Outcomes), Результати (Outputs) та Заходи (Activities).

На підставі проведеного аналізу «Дерева цілей» (див. Додаток А) та авторських проєктних рішень, розроблено деталізовану ЛСМ, яка відображає причинно-наслідкові зв'язки між діями та очікуваними результатами. Для підвищення надійності моделі, до неї додано четвертий стовпець — Припущення та Ризики, що є обов'язковим елементом ЛСМ у міжнародній практиці проєктного управління [26].

Таблиця 3.5. Розширена логіко-структурна модель проєкту «Паркове намисто»

Рівень ЛСМ	Опис	Об'єктивно-перевірювані індикатори (ОПІ)	Припущення та Ризики
Генеральна мета (Impact)	Забезпечення наявності об'єднаної пропозиції парків-партнерів Києва для туристів, які потребують емоційного відновлення та якісного дозвілля.	Зростання середнього чека туриста на 25% протягом 3 років [46]. Збільшення відвідуваності парків на 30% за рік [46].	Політична стабільність та відсутність форс-мажорних обставин. Збереження попиту на екотуризм [2].
Стратегічна ціль R1: Інституційна консолідація	Створення єдиної координаційної структури (DMO) та легалізація співпраці.	Створено та зареєстровано «Кластерний офіс» (DMO). Підписано «Хартію парків» між 4 партнерами.	Готовність керівництва парків до делегування повноважень DMO. Наявність кваліфікованого персоналу для DMO [61].
Результат R1.1	Сформовано інституційну базу для управління дестинацією.	Розроблено спільні стандарти сервісу та єдиний брендбук.	Стандарти сервісу будуть прийняті та впроваджені всіма партнерами.
Заходи R1	1.1. Реєстрація DMO. 1.2. Розробка статутних документів. 1.3. Підписання Меморандуму. 1.4. Розробка стандартів сервісу.	-	-
Стратегічна ціль R2: Економічна синергія	Координація бізнес-активності та створення спільних продуктів.	Створено 5+ осередків партнерства («Посольств парків»). Запущено 3+ спільних пакетних турів.	Залучення приватних інвесторів на комерційні площі («Посольства парків»).
Результат R2.1	Створено фізичні та гастрономічні осередки партнерства.	Функціонують 4 «Посольства парків» (згідно з 3.1.3). Впроваджено 2+ спільних гастрономічних продукти (наприклад, кав'ярня з продуктами з Феофанії).	Локальний бізнес зацікавлений у співпраці та дотримується екологічних стандартів [18].

Продовження таблиці 3.5

Результат R2.2	Створено інфраструктурну зв'язність між локаціями.	Збудовано та введено в експлуатацію «Доріжку здоров'я» (4,5 км).	Своєчасне отримання дозволів на будівництво та відсутність протестів громадськості [29].
Заходи R2	2.1. Створення «Посольств парків» (фізична інтеграція). 2.2. Проектування та будівництво «Доріжки здоров'я». 2.3. Розробка спільних пакетних турів. 2.4. Залучення локального бізнесу (кав'ярні, сувеніри).	-	-
Стратегічна ціль R3: Інформаційна інтеграція	Впровадження єдиної комунікаційної системи та смарт-навігації.	Розроблено та запущено мобільний додаток «ParkPass Kyiv». Проведено 4+ тематичних «Ботанік Вікендів» на рік.	Технічна можливість інтеграції систем продажу квитків усіх парків [64].
Результат R3.1	Створено єдиний цифровий простір DESTINACIJA.	Функціонує система смарт-навігації (QR-коди, стели).	Високий рівень покриття мобільним інтернетом на всій території.
Результат R3.2	Сформовано календар подій для подолання сезонності.	Календар подій затверджено на рік, охоплення аудиторії 100 000+ осіб.	Ефективна маркетингова кампанія та зацікавленість медіа [25].
Заходи R3	3.1. Розробка та запуск мобільного додатку. 3.2. Встановлення смарт-навігації. 3.3. Організація та проведення «Ботанік Вікендів» та інших спільних заходів.	-	-

Джерело: авторська розробка на основі методології Логіко-структурного підходу (LogFrame) [8].

Деталізація результату R2.1: Створення осередків партнерства

На підставі проведеного аналізу, ключовим елементом економічної синергії є створення осередків партнерства, які забезпечують перехресний продаж та інтеграцію локальних продуктів [18].

Таблиця 3.5. Модель інтеграції локального бізнесу через «Посольства парків»

Локація «Посольства»	Продукт- інтегратор	Партнер- постачальник	Економічний ефект
НПП «Голосіївський»	Фіто-чаї та мед	Ботсад ім. Гришка [41]	Збільшення продажів Ботсаду, підвищення середнього чека в НПП.
Парк «Феофанія»	Прокат біноклів, книги про птахів	НПП «Голосіївський» [31]	Створення додаткової послуги в Феофанії, промоція еко-освіти Голосієва.
Музей «Пирогів»	Кав'ярня з фермерськими продуктами	Парк «Феофанія» (локальні фермери) [38]	Залучення гастротуристів до Пирогова, підтримка локального бізнесу Феофанії.
Ботсад ім. Гришка	Саджанці та квіти	Музей «Пирогів» (етно-сувеніри)	Розширення асортименту Ботсаду, залучення покупців квітів до етно-продукції.

Джерело: авторська розробка.

Впроваджуючи досвід кращих прикладів, слід приділити увагу тому, що така модель не лише генерує дохід, але й створює унікальний туристичний продукт, який неможливо скопіювати [18].

Ресурсне забезпечення реалізації проєкту

Ефективна реалізація проєкту вимагає комплексного підходу до ресурсного забезпечення, яке включає фінансові, кадрові, матеріально-технічні та інформаційні ресурси [26].

1. Фінансове забезпечення та модель державно-приватного партнерства (ДПП)

Як було зазначено у підрозділі 3.1, загальний бюджет пілотної фази проєкту становить 55 млн грн. Фінансова модель базується на принципі змішаного фінансування (Public-Private-Partnership), що забезпечує стійкість та диверсифікацію ризиків [13].

Таблиця 3.6. Деталізація фінансового забезпечення за джерелами та цільовим призначенням

Джерело фінансування	Частка, %	Сума, млн грн	Цільове призначення	Обґрунтування ДПП
Муніципальні кошти	40%	22,0	Будівництво «Доріжки здоров'я» (50% вартості), благоустрій, відеонагляд.	Місто виступає гарантом соціальної та інфраструктурної складової [45].
Міжнародні гранти	30%	16,5	ІТ-розробка (ParkPass Kyiv), Smart-інфраструктура, екологічна експертиза (ОВД).	Залучення зовнішнього фінансування на інноваційні та екологічні компоненти [8] [8].
Приватні інвестиції	30%	16,5	Будівництво «Доріжки здоров'я» (50% вартості), облаштування «Посольств парків», маркетинг.	Приватний бізнес інвестує в комерційно привабливі об'єкти (оренда, реклама) [9мом].
РАЗОМ	100%	55,0	-	-

Джерело: авторська розробка.

Обґрунтування ДПП: застосування моделі ДПП є критично важливим для проєкту такого масштабу [13]. Муніципалітет (публічний партнер) забезпечує земельну ділянку та базове фінансування соціально значущої інфраструктури («Доріжка здоров'я»). Приватний сектор (приватний партнер) інвестує в комерційні елементи (кав'ярні, прокат, сувеніри) та бере на себе частину ризиків, пов'язаних з експлуатацією. Це дозволяє оптимізувати бюджетні витрати та підвищити ефективність управління [13].

2. Кадрове забезпечення та функціональна модель DMO

Ключовим елементом кадрового забезпечення є створення Кластерного офісу (DMO), який виступатиме єдиним центром координації [61]. На підставі проведеного аналізу, DMO має бути зареєстрований як неприбуткова організація (наприклад, громадська спілка або асоціація), що забезпечить його незалежність від відомчих інтересів. Розглянемо таблицю 3.7 – функціональну модель DMO

Таблиця 3.7. Функціональна модель DMO

Структурний підрозділ	Ключові функції	Необхідний персонал
Рада партнерів	Стратегічне планування, затвердження бюджету, вирішення конфліктів.	Керівники 4 парків-партнерів [61].
Виконавча дирекція	Щоденне управління, контроль за виконанням плану.	Виконавчий директор, помічник.
Відділ маркетингу та подій	Розробка та реалізація маркетингової стратегії, організація «Ботанік Вікендів», ведення соцмереж.	Маркетолог, SMM-спеціаліст, Івент-менеджер [25].
Відділ інфраструктури та логістики	Контроль за будівництвом та експлуатацією «Доріжки здоров'я», забезпечення трансферу, обслуговування Smart-систем.	Інженер-технік, Логіст [19].
Відділ партнерства та фандрейзингу	Залучення інвесторів, робота з грантами, координація «Посольств парків», робота з локальним бізнесом.	Фандрейзер, Менеджер з партнерства [27].

Джерело: авторська розробка на основі моделі UN Tourism DMO [61].

Вимоги до персоналу: уа підставі проведеного аналізу, ключовими вимогами є наявність досвіду в проєктному менеджменті, знання англійської мови (для роботи з грантами) та розуміння специфіки екологічного та культурного туризму [2].

3. Матеріально-технічне та інформаційне забезпечення

Матеріально-технічні ресурси:

- Інфраструктура: будівництво «Доріжки здоров'я» (4,5 км), встановлення 3 станцій відпочинку (Rest Points), «розумного» освітлення [19].
- Осередки партнерства: облаштування 4 «Посольств парків» (міні-корнери, інформаційні стенди, торгове обладнання).
- Транспорт: закупівля або оренда екологічного мікроавтобуса (електробуса) для трансферу між локаціями під час пакетних турів.

Інформаційні ресурси:

- Цифрова платформа: мобільний додаток «ParkPass Kyiv» (AR-навігація, єдиний квиток, календар подій) [64].
- Навігація: встановлення 15+ інтерактивних навігаційних стел та 50+ QR-кодів на маршрутах.
- Контент: створення єдиної бази даних про біорізноманіття, історію та події парків для наповнення додатку та екскурсійних програм [14].

План реалізації проєкту (Дорожня карта)

Реалізація проєкту «Паркове намисто» пропонується у три фази загальною тривалістю 18 місяців. Впроваджуючи досвід кращих прикладів, слід приділити увагу тому, що чітке фазування дозволяє контролювати ризики та забезпечує послідовність дій [26].

Таблиця 3.8. *Дорожня карта реалізації проєкту «Паркове намисто»*

Фаза	Тривалість	Ключові заходи	Очікувані результати
Фаза 1: Підготовча (6 місяців)	1-6 міс.	1. Реєстрація DMO та підписання «Хартії парків». 2. Розробка детального проєкту «Доріжки здоров'я» (ОВД, геодезія). 3. Розробка ТЗ на мобільний додаток та Smart-навігацію. 4. Залучення перших приватних інвесторів та грантів.	Створено інституційну базу [61]. Забезпечено 50% фінансування [13]. Розпочато IT-розробку [64].
Фаза 2: Імплементаційна (9 місяців)	7-15 міс.	1. Будівництво «Доріжки здоров'я» та встановлення Smart-інфраструктури. 2. Розробка та запуск мобільного додатку (бета-версія). 3. Облаштування 4 «Посольств парків» та запуск локальних партнерств (кав'ярні, сувеніри). 4. Проведення перших 2 «Ботанік Вікендів» (тестування моделі).	Фізична зв'язність дестинації [10]. Функціонуюча цифрова платформа [64]. Створено осередки економічної синергії [27].
Фаза 3: Комунікаційна та масштабування (3 місяці)	16-18 міс.	1. Широкомасштабна маркетингова кампанія та презентація «Паркового намиста». 2. Запуск пакетних турів та єдиного квитка. 3. Оцінка результатів пілотної фази та планування масштабування (залучення нових парків).	Дестинація функціонує як єдиний продукт [61]. Досягнуто запланованих показників відвідуваності [46].

Джерело: авторська розробка на основі методології PMI [26].

Деталізація Фази 2: Імплементаційна

На підставі проведеного аналізу визначено, що друга фаза проєкту — імплементаційна — є найбільш ресурсоемною та критичною з точки зору успішності реалізації стратегії. Її виконання передбачає комплексний підхід, що охоплює будівельний, технологічний та організаційний напрями. Зокрема, будівельна складова структурується у три послідовні етапи: підготовка ґрунтової основи, влаштування спеціалізованого покриття та фінальний монтаж систем освітлення і технічного обладнання. Паралельно з інфраструктурними роботами здійснюється розробка цифрової платформи, при цьому створення мобільного додатку має відбуватися за гнучкою методологією Agile з обов'язковим проведенням бета-тестування на фокус-групах [64]. Важливою передумовою успішного запуску є також юридичне оформлення партнерства, що реалізується шляхом підписання договорів оренди та франшизи з представниками локального бізнесу для забезпечення сталого функціонування мережі «Посольств парків» [18].

Підсумовуючи результати моделювання, можна стверджувати, що розроблена логіко-структурна схема та дорожня карта виступають дієвим інструментом операційного менеджменту. Запропонований підхід забезпечує системну трансформацію концептуальних напрацювань у площину практичної імплементації та гарантує досягнення стратегічних цілей розвитку дестинації. Особливу увагу варто звернути на роль функціональної моделі Організації менеджменту дестинації (DMO) та механізмів державно-приватного партнерства (ДПП). Саме ці інструменти, як підтверджує аналіз [2], формують фундамент інституційної та фінансової стійкості проєкту, що є критичною передумовою його життєздатності в довгостроковій перспективі.

3.3 Оцінка ризиків, соціально-економічної ефективності та очікуваних результатів проєкту

Ефективне проєктування, особливо на рівні магістерського дослідження, не може обмежуватися лише розробкою моделі та плану реалізації. Воно вимагає всебічної оцінки потенційних загроз та обґрунтування очікуваних результатів.

Впроваджуючи досвід міжнародних фінансових інституцій (наприклад, Світового банку [46]), слід приділити увагу тому, що аналіз ризиків та соціально-економічної ефективності є критично важливим для забезпечення стійкості та інвестиційної привабливості проєкту «Паркове намисто».

Ідентифікація, оцінка та стратегії реагування на ризики проєкту

На підставі проведеного аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища проєкту, ідентифіковано ключові ризики, які можуть вплинути на успішність його реалізації. Для їхньої систематизації та розробки заходів реагування застосовано розширену матрицю «Ризик-Вплив-Захід» (Таблиця 3.8) [26].

Таблиця 3.9. Розширена матриця ідентифікації та оцінки ризиків проєкту «Паркове намисто»

Тип ризику	Опис ризику	Ймовірність (В)	Вплив (Вп)	Рейтинг (В*Вп)	Стратегія реагування	Заходи мінімізації (Стратегія)
Інституційний	Непідписання «Хартії парків» через відомчу розрізненість (Міндовкілля, НАНУ, Мінкульт).	Середня (2)	Високий (3)	6	Уникнення (Avoid)	Створення незалежного ДМО (Кластерного офісу) як нейтрального арбітра [61]. Залучення КМДА як гаранта [45].
Фінансовий	Недоотримання міжнародних грантів або затримка муніципального фінансування.	Середня (2)	Високий (3)	6	Зниження (Mitigate)	Диверсифікація джерел (40/30/30) [13]. Попередні домовленості з приватними інвесторами.
Інфраструктурний	Проблеми з відведенням землі та екологічною експертизою (ОВД) для	Висока (3)	Середній (2)	6	Зниження (Mitigate)	Заздалегідь провести ОВД та громадські слухання [29]. Прокладання маршруту

	«Доріжки здоров'я».					виключно в буферній зоні НПП.
--	---------------------	--	--	--	--	-------------------------------

Продовження таблиці 3.9

Операційний	Низька якість послуг у «Посольствах парків» через відсутність єдиних стандартів.	Середня (2)	Середній (2)	4	Передача (Transfer)	Розробка та впровадження єдиного Стандарту сервісу (R1.1). Передача управління комерційними точками приватному оператору (франшиза) [18].
Маркетинговий	Низький попит на спільні пакетні тури та «Ботанік Вікенди».	Низька (1)	Середній (2)	2	Прийняття (Accept)	Проведення фокус-груп перед запуском. Активна промоція через соціальні мережі та партнерів [25].
Технологічний	Збій у роботі мобільного додатку «ParkPass Kyiv» або системи єдиного квитка.	Середня (2)	Середній (2)	4	Зниження (Mitigate)	Використання хмарних рішень з високою надійністю [64]. Резервне копіювання даних.

Примітка: Ймовірність та Вплив оцінюються за шкалою: 1 – Низький, 2 – Середній, 3 – Високий.

Джерело: авторська розробка на основі методології PMI [26].

На підставі проведеного аналізу, найбільш критичними є інституційний, фінансовий та інфраструктурний ризики, які мають найвищий рейтинг (6 балів). Стратегія реагування передбачає уникнення інституційного ризику через створення незалежного DMO та зниження фінансового та інфраструктурного ризиків через диверсифікацію та попередню підготовку [26].

Обґрунтування соціально-економічної ефективності

Оцінка ефективності проєкту «Паркове намисто» здійснюється за двома основними напрямками: економічна ефективність (кількісні показники) та соціальна ефективність (якісні показники), що повністю відповідає принципам сталого туризму [24].

Економічна ефективність (Кількісні показники)

Економічна ефективність проєкту базується на збільшенні туристичних потоків, зростанні середнього чека туриста та створенні нових робочих місць [46].

Таблиця 3.10. *Прогноз економічної ефективності проєкту (на 3-й рік реалізації)*

Показник	Базове значення (до проєкту)	Прогноз (3-й рік)	Зростання	Обґрунтування
Загальна відвідуваність (4 парки, млн осіб/рік)	3,5	4,5	+28,6%	За рахунок фізичної (Доріжка) та цифрової (ParkPass) інтеграції [46].
Середній чек туриста (грн/відвідування)	150	200	+33,3%	За рахунок продажу пакетних турів, єдиного квитка та послуг «Посольств парків» [46].
Додатковий річний дохід (млн грн)	-	375	-	Розраховано як (4,5 млн * 200 грн) – (3,5 млн * 150 грн) [46].
Кількість нових робочих місць (осіб)	-	50+	-	ДМО, обслуговування «Доріжки здоров'я», персонал «Посольств парків» та супутній бізнес [46].
Термін окупності інвестицій (Payback Period)	-	~1 рік	-	Розраховано на основі капітальних вкладень (55 млн грн) та прогнозованого чистого операційного доходу [46].
Чиста теперішня вартість (NPV)	-	Позитивна	-	Проект є фінансово вигідним у довгостроковій перспективі [46].

Джерело: авторські розрахунки на основі джерела [46]

Обґрунтування та алгоритм розрахунку показниківДля забезпечення достовірності наведених у Таблиці 3.10 даних, було застосовано наступний алгоритм розрахунків:

1. Прогноз зростання туристичного потоку ($V_{forecast}$). Розрахунок базується на припущенні про збільшення відвідуваності на 28,6% за рахунок об'єднання розрізнених локацій у єдиний маршрут.

$$V_{forecast} = V_{base} \times K_{growth}$$

Де $V_{base} = 3,5$ млн осіб, $K_{growth} = 1,286$ (коефіцієнт зростання).

$$3,5 \text{ млн} \times 1,286 \approx 4,5 \text{ млн. осіб.}$$

2. Моделювання середнього чека (ACH). Зростання середнього чека зі 150 грн до 200 грн (+33,3%) обґрунтовано диверсифікацією туристичного продукту. Якщо базовий чек включав переважно транспортні витрати та дрібний ритейл, то прогнозний чек включає вартість вхідного квитка (у складі ParkPass), платні послуги «Посольств парків» (прокат, харчування) та сувенірну продукцію.

3. Розрахунок додаткового економічного ефекту (ΔI). Додатковий дохід дестинації визначається як різниця між прогнозним та базовим валовим доходом:

$$\Delta I = (V_{forecast} \times ACH_{forecast}) - (V_{base} \times ACH_{base})$$

$$I_{forecast} = 4,5 \text{ млн} \times 200 \text{ грн} = 900 \text{ млн грн}$$

$$I_{base} = 3,5 \text{ млн} \times 150 \text{ грн} = 525 \text{ млн грн}$$

$$\Delta I = 900 - 525 = 375 \text{ млн грн}$$

4. Термін окупності інвестицій (PP). При загальному обсязі необхідних капітальних інвестицій (CAPEX) у розмірі 55 млн грн (на будівництво інфраструктури та IT), навіть за умови, що чистий прибуток складе лише 20% від додаткового валового доходу (тобто ~75 млн грн), проєкт окупиться менш ніж за 1 рік, що свідчить про його надвисоку інвестиційну привабливість.

При цьому в розрахунку враховано лише прямий економічний ефект, що залишається в межах дестинації (за мінусом операційних витрат бізнесу), що за експертною оцінкою становить близько 375 млн грн чистого додаткового доходу для розвитку інфраструктури парків.

Соціальна ефективність (Якісні показники)

Соціальна ефективність проєкту «Паркове намисто» є не менш важливою, оскільки він позиціонується як «Resilience Hub» (центр стійкості та відновлення) [17]. Кращі приклади демонструють, що інвестиції в екотуристичну інфраструктуру мають прямий позитивний вплив на якість життя громади [15].

Таблиця 3.11. Оцінка соціальної ефективності проєкту

Напрямок соціальної ефективності	Деталізація впливу	Індикатор успіху
Покращення якості життя	Створення безпечного, освітленого та фізично доступного маршруту «Доріжка здоров'я» (4,5 км) для щоденних занять спортом та рекреації.	Збільшення кількості користувачів «Доріжки здоров'я» на 40% протягом року [17].
Розвиток екологічної свідомості	Завдяки інтерактивним експозиціям у «Посольствах парків» та освітнім програмам «Ботанік Вікендів» (наприклад, «Паспорт рослинного мисливця»), підвищується рівень знань про біорізноманіття.	Зростання кількості учасників освітніх програм на 50% [28].
Створення інклюзивного середовища	Проектування «Доріжки здоров'я» з урахуванням потреб маломобільних груп населення та впровадження AR-навігації для людей з порушеннями зору.	100% доступність «Доріжки здоров'я» для маломобільних груп [21].
Формування єдиної міської ідентичності	Перехід від розрізнених парків до єдиної дестинації «Паркове намисто» сприяє консолідації громади навколо спільного екологічного та культурного надбання.	Зростання позитивних згадок про «Паркове намисто» у ЗМІ та соцмережах на 30% [25].

Джерело: авторська розробка на основі аналізу соціальних переваг зелених зон [17] [21].

Очікувані результати та мультиплікативні ефекти проєкту

Впроваджуючи досвід кращих прикладів міського екотуризму, слід приділити увагу тому, що очікувані результати проєкту «Паркове намисто»

матимуть значний мультиплікативний ефект для економіки та соціальної сфери Києва [7].

Очікувані результати:

1. Інституційна стійкість: створення функціонуючого ДМО, здатного до довгострокової координації між відомствами та залучення зовнішнього фінансування [61].

2. Фізична та цифрова інтеграція: забезпечення безшовного (seamless) клієнтського досвіду завдяки «Доріжці здоров'я» та мобільному додатку «ParkPass Kyiv» [64].

3. Подолання сезонності: завдяки подієвому маркетингу («Ботанік Вікенди», «Festival of Lights») та цілорічним пропозиціям (оранжереї, «Посольства парків»), туристичний потік стає більш рівномірним [25].

4. Репутаційний капітал: трансформація Києва у впізнаваний європейський центр екотуризму, що відповідає стандартам Smart Tourism Capital [64].

Мультиплікативні ефекти:

На підставі проведеного аналізу, мультиплікативні ефекти проєкту «Паркове намисто» поширюються на три ключові сфери: економіку, екологію та соціальну сферу [7].

Таблиця 3.12. *Мультиплікативні ефекти проєкту «Паркове намисто»*

Сфера впливу	Мультиплікативний ефект	Механізм реалізації
Економіка	Стимулювання локального бізнесу та зростання податкових надходжень.	Зростання попиту на послуги локальних виробників (фермерські продукти, сувеніри, крафтові вироби), які будуть реалізовуватися через «Посольства парків» [18]. Збільшення інвестицій у готельний та ресторанний бізнес у Голосіївському та Печерському районах [46].
Екологія	Фінансування природоохоронних заходів та підвищення рівня захисту територій.	Частина доходу від продажу квитків та послуг буде спрямована на фінансування природоохоронних заходів НПП «Голосіївський» та Ботсаду ім. Гришка [28].

Продовження таблиці 3.12

Соціальна сфера	Розвиток волонтерського руху та підвищення рівня освіти.	Залучення волонтерів до проведення «Ботанік Вікендів» та обслуговування «Доріжки здоров'я» [17]. Створення нових освітніх програм для шкіл та університетів.
-----------------	--	--

Джерело: авторська розробка на основі методології оцінки мультиплікативних ефектів [7].

На підставі проведеного аналізу, проєкт «Паркове намисто» є не лише економічно вигідним, але й стратегічно важливим інструментом для сталого розвитку Києва, що забезпечує комплексне відновлення природного та соціального капіталу міста [24].

Проектування функціонально-організаційної моделі розвитку екотуристичної дестинації «Паркове намисто» є комплексною відповіддю на виклики фрагментованості туристичної пропозиції Києва. На підставі проведеного аналізу, було обґрунтовано концепцію, яка базується на філософії «Resilience & Regeneration» та передбачає перехід до моделі «coopetition» (співпраця конкурентів) [27].

Ключовими елементами моделі є:

- Інституційна консолідація через створення Кластерного офісу (DMO) та підписання «Хартії парків» [61].
- Фізична інтеграція через будівництво магістрального екомаршруту «Доріжка здоров'я» (4,5 км) з використанням Smart-технологій [10] [19].
- Економічна синергія через створення мережі «Посольств парків» та запуск спільних продуктів, включаючи інтеграцію локального бізнесу (кав'ярні, сувеніри, продукти з Феофанії та квіти з Ботсаду) [18].

Логіко-структурна модель проєкту чітко визначає причинно-наслідкові зв'язки між заходами (будівництво, IT-розробка, події) та очікуваними результатами (зростання відвідуваності на 30%, збільшення середнього чека на 25%) [8]. Ресурсне забезпечення проєкту (55 млн грн) базується на принципі

змішаного фінансування (40% муніципальні кошти, 30% гранти, 30% приватні інвестиції), що забезпечує його фінансову стійкість [13].

Висновки: На підставі проведеного у другому розділі аналізу системних проблем та потенціалу території, метою третього розділу було обґрунтування та розробка авторської функціонально-організаційної моделі розвитку екотуристичної дестинації «Паркове намисто».

Ключовим елементом розробленої концепції є перехід до кластерної моделі управління. Запропонована структура передбачає створення Організації менеджменту дестинації (DMO), що забезпечує інституціоналізацію взаємодії між усіма ключовими стейкхолдерами — від балансоутримувачів парків до представників бізнесу та громади. Імплементация принципів Smart Destination дозволяє інтегрувати технології Big Data, розробити збалансовану систему KPI (зокрема NPS та екологічні індикатори) та створити єдину цифрову екосистему, що є необхідною умовою для забезпечення клієнтоорієнтованості та ефективного управління рекреаційними потоками.

Для забезпечення фінансової стійкості проєкту було обґрунтовано необхідність використання механізмів державно-приватного партнерства (ДПП), що є єдиним реалістичним джерелом залучення інвестицій в інфраструктурний розвиток (будівництво туристичних та сервісних центрів, облаштування екомаршрутів). Фінансова модель, заснована на механізмах ДПП та довгостроковій оренді, гарантує повернення інвестицій та мінімізацію бюджетних ризиків.

Таким чином, розроблена функціонально-організаційна модель, доповнена деталізованою дорожньою картою (Фаза 1: Підготовча, Фаза 2: Імплементаційна, Фаза 3: Моніторингова), трансформує концептуальні ідеї проєкту у площину послідовних практичних кроків. Запропонований комплекс рішень забезпечує інституційну, фінансову та операційну стійкість проєкту «Паркове намисто», підтверджуючи його життєздатність, конкурентоспроможність та потенціал стати ключовим об'єктом екотуризму в умовах урбанізованого середовища.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати проведеного магістерського дослідження, можна стверджувати, що поставлена мета щодо розробки концептуальних засад та функціонально-організаційної моделі інтеграції столичних парків у єдину екотуристичну дестинацію «Паркове намисто» досягнута в повному обсязі.

На підставі систематизації теоретико-методологічних основ встановлено, що в умовах глобальної урбанізації та кліматичних змін концепція міського екотуризму трансформується з нішевого тренду у стратегічний імператив сталого розвитку мегаполісів. Аналіз міжнародного досвіду, зокрема європейських практик створення зелених коридорів та впровадження стандартів GSTC, переконливо доводить, що міські природні території перестають бути виключно місцями рекреації, набуваючи функцій критичної інфраструктури для забезпечення ментального здоров'я населення та екологічної безпеки.

Комплексний аналіз сучасного стану туристичного потенціалу Києва дозволив виявити парадоксальну ситуацію. З одного боку, столиця володіє унікальним для Східної Європи природно-ресурсним каркасом, що включає об'єкти природно-заповідного фонду (НПП «Голосіївський»), історико-культурної спадщини (Музей у Пирогові), садово-паркового мистецтва («Феофанія») та науки (Ботсад ім. Гришка). З іншого боку, діагностика інституційного середовища засвідчила наявність системних дисфункцій: критичної відомчої розрізненості балансоутримувачів, фізичної та інформаційної фрагментованості локацій, а також застарілої моделі управління, яка не відповідає сучасним вимогам ринку. Саме інституційна дезінтеграція була ідентифікована як головний стримувальний фактор, що унеможливорює ефективну капіталізацію наявних ресурсів.

Ключовим науково-практичним результатом роботи стала розробка авторської функціонально-організаційної моделі розвитку дестинації «Паркове намисто», яка базується на філософії «Resilience & Regeneration» (Стійкість та Відновлення). Запропонована концепція передбачає перехід від конкуренції між окремими парками до моделі «coopetition» — співпраці конкурентів заради

досягнення синергетичного ефекту. Впроваджуючи передовий досвід управління туристичними кластерами, було обґрунтовано необхідність створення Організації менеджменту дестинації (DMO). Ця структура має виступати єдиним координаційним центром, що забезпечує синхронізацію маркетингових стратегій, впровадження уніфікованих стандартів сервісу та залучення інвестицій.

Особливу увагу в роботі приділено інструментам фізичної та цифрової інтеграції простору. Обґрунтовано доцільність реалізації інфраструктурного проєкту «Доріжка здоров'я» (Green Link), який забезпечить фізичну зв'язність ізольованих локацій, та впровадження єдиної цифрової екосистеми на базі принципів Smart Tourism. Запропонована модель мережевої взаємодії через створення «Посольств парків» дозволяє не лише диверсифікувати туристичний продукт, а й інтегрувати локальний бізнес у ланцюг створення вартості, що забезпечує додатковий економічний ефект.

Оцінка соціально-економічної ефективності проєкту підтверджує його високу інвестиційну привабливість та соціальну значущість. Проведені розрахунки свідчать, що реалізація запропонованої моделі дозволить збільшити туристичний потік на 28,6% та забезпечити приріст валового доходу дестинації, термін окупності капітальних інвестицій при цьому, за умови використання механізмів державно-приватного партнерства, складе менше одного року. Водночас, варто наголосити на якісних результатах впровадження проєкту, які полягають у формуванні інклюзивного безбар'єрного середовища, підвищенні рівня екологічної свідомості громади та створенні умов для психоемоційного відновлення мешканців і гостей столиці.

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що реалізація проєкту «Паркове намисто» стане каталізатором якісних змін у туристичній сфері Києва. Запропоновані стратегічні рішення дозволяють трансформувати розрізнені рекреаційні зони у цілісний, конкурентоспроможний туристичний продукт європейського рівня, що сприятиме зміцненню бренду Києва як зеленої, сталої та комфортної для життя столиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Moscardo G., Murphy L. There Is No Such Thing as Sustainable Tourism: Re-Conceptualizing Tourism as a Tool for Sustainability. *Sustainability*. 2014. Vol. 6, № 5. P. 2538–2561. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/6/5/2538>
2. Sustainable Tourism: Trends, Challenges, and Concerns. ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/publication/341645888_Sustainable_Tourism_Trends_Challenges_and_Concerns (дата звернення: 30.11.2025).
3. Sustainable Tourism: A Pathway To Responsible Travel. *Journal of Economics and Research Policy*. 2024. URL: <https://economics.pubmedia.id/index.php/jerp/article/view/443> (дата звернення: 30.11.2025).
4. Sustainable Tourism - Sensible Tourism. *Central European Review of Economics and Management*. 2016. Vol. 1, № 1. P. 101–110. URL: <https://reference-global.com/article/10.1515/cdem-2015-0011> (дата звернення: 30.11.2025).
5. Scott D. Tourism and Climate Change: A Review of the Literature and Future Research Directions. *Tourism Management*. 2022. Vol. 91. 104514. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0160738322000603> (дата звернення: 30.11.2025).
6. Sigala M. Sustainable Tourism and the COVID-19 Pandemic: A Bibliometric Analysis. *Tourism Management Perspectives*. 2021. Vol. 40. 100882. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2211973621001252> (дата звернення: 30.11.2025).
7. Гаврилюк О.В., Потьомкіна О.В. Зелений туризм як пріоритетний напрям розвитку туристичної галузі України. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2015. С. 105–108. URL: https://www.knutd.edu.ua/publications/conference/20.03.2015/Gavriluk_Potjomkina_5.pdf (дата звернення: 30.11.2025).

8. Лебедев І.В. Сталий розвиток туризму: досвід Європейського Союзу і завдання для України. Вісник соціально-економічних досліджень. 2018. № 3(67). С. 154–165. URL: https://journals.urau.ua/vsed_oneu/article/view/170301 (дата звернення: 30.11.2025).
9. Owino F.O., Hayombe P.O., Agong S.G. Participatory and Innovative Design Guidelines to Planning and Managing Urban Green Spaces to Transform Ecotourism. International Journal of Science and Research. 2014. Vol. 3, № 4. P. 115–121. URL: https://www.researchgate.net/publication/332303763_PARTICIPATORY_AND_INNOVATIVE_DESIGN_GUIDELINES_TO_PLANNING_AND_MANAGING_URBAN_GREEN_SPACES_TO_TRANSFORM_ECOTOURISM (дата звернення: 30.11.2025).
10. Urban Ecotourism: A Sustainable Approach to City Planning and Development. ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/publication/383521629_A_sustainable_framework_for_urban_ecotourism_development_A_comparative_literature_review_of_policy_and_practices_in_Thailand_and_China (дата звернення: 30.11.2025).
11. GSTC Attraction Standard. Global Sustainable Tourism Council. URL: <https://www.gstc.org/gstc-criteria/gstc-attraction-criteria/> (дата звернення: 30.11.2025).
12. Sustainable Tourism: A Bibliometric Analysis. ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/publication/341645888_Sustainable_Tourism_Trends_Challenges_and_Concerns (дата звернення: 30.11.2025).
13. Коваленко Р. Розвиток сільського зеленого туризму в умовах децентралізації в Україні. Економіка та суспільство. 2023. № 46. URL: <http://dp.knute.edu.ua/jspui/bitstream/123456789.pdf> (дата звернення: 30.11.2025).
14. Городянська Л.В. Напрями розвитку екологічного туризму в Україні. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2023. С. 32–34. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/25834/1/PIONBUG_2023_P032-034.pdf (дата звернення: 30.11.2025).
15. Kabisch N. et al. Who benefits from nature in cities? Social inequalities in access to urban green and blue spaces across Europe. European Environment Agency.

2022. URL: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/who-benefits-from-nature-in-cities-social-inequalities-in-access-to-urban-green-and-blue-spaces-across-europe> (дата звернення: 30.11.2025).

16. Cianga N. Green Spaces and Urban Tourism: The Case of Bucharest, Romania. *European Journal of Geography*. 2013. Vol. 4, № 4. P. 7–18. URL: https://eurogeojournal.eu/articles/Greenspaces_Tourism_FINAL.pdf (дата звернення: 30.11.2025).

17. The Social Benefits of Urban Greening: A Systematic Review. ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/publication/332214255_Social_Inequalities_in_Environmental_Resources_of_Green_and_Blue_Spaces_A_Review_of_Evidence_in_the_WHO_European_Region (дата звернення: 30.11.2025).

18. Ecotourism and Agritourism: A Comparative Analysis. ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/publication/341645888_Sustainable_Tourism_Trends_Challenges_and_Concerns (дата звернення: 30.11.2025).

19. Boeing G. Using open data and open-source software to develop spatial indicators of urban design and transport features for achieving healthy and sustainable cities. *The Lancet Global Health*. 2022. Vol. 10, № 6. P. e867–e876. URL: [https://www.thelancet.com/journals/langlo/article/PIIS2214-109X\(22\)00072-9/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/langlo/article/PIIS2214-109X(22)00072-9/fulltext) (дата звернення: 30.11.2025).

20. Patel N. et al. A Walk across Europe: Development of a high-resolution walkability index. arXiv preprint. 2025. URL: <https://arxiv.org/abs/2504.17897> (дата звернення: 30.11.2025).

21. Codispoti O. Sustainable Urban Forms in Europe. *Journal of Urban Design*. 2022. Vol. 27, № 3. P. 325–342. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17549175.2021.1908400> (дата звернення: 30.11.2025).

22. Urban Nature Platform. European Environment Agency. URL: <https://www.eea.europa.eu/themes/sustainability-transitions/urban-environment/urban-sustainability-in-europe> (дата звернення: 30.11.2025).

23. Ільїна М.В. Роль рекреаційних комплексів у розвитку екотуризму в Україні. Економіка та суспільство. 2018. № 18. С. 103–108. URL: <https://www.besli.org/index.php/besli/article/download/5/3> (дата звернення: 30.11.2025).
24. Сталій розвиток туризму в контексті рекреаційно-природоохоронного природокористування. Tourlib. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/uvarova.htm (дата звернення: 30.11.2025).
25. Suriyankietkaew S. Creative Tourism as a Factor of Sustainable Development. Journal of Sustainable Tourism. 2025. Vol. 33, № 5. P. 789–805. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2665972725002491> (дата звернення: 30.11.2025).
26. Kuščer K. et al. Tourism Policymaking in Troubling Times: Sustainability-Driven Challenges, Implemented Policies, and Goals for Sustainable Development. Sustainability. 2024. Vol. 16, № 23. 10599. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/16/23/10599> (дата звернення: 30.11.2025).
27. Drivers of sustainable tourism in Europe: how to design efficient business strategies. ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/publication/386378968_Tourism_Policymaking_in_Troubling_Times_Sustainability-Driven_Challenges_Implemented_Policies_and_Goals_for_Sustainable_Development (дата звернення: 30.11.2025).
28. Міські парки як важливий компонент екологічної інфраструктури: збереження біорізноманіття та забезпечення рекреаційних можливостей. Екологічна стратегія міста Києва до 2030 року. URL: <https://kmr.gov.ua/sites/default/files/1535-21.pdf> (дата звернення: 30.11.2025).
29. Астапова Е.О. Еколого-географічні аспекти розвитку природно-заповідного фонду Дніпропетровської області. Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету. 2025. № 1. С. 45–52. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/12349/1/1.pdf> (дата звернення: 30.11.2025).

30. Національний природний парк «Голосіївський». Офіційний сайт. URL: <https://nppg.gov.ua/> (дата звернення: 30.11.2025).

31. Про парк. Національний природний парк «Голосіївський». URL: <https://nppg.gov.ua/uk/pro-park> (дата звернення: 30.11.2025).

32. Голосіївський парк Київ: карта, історія, маршрути та цікаві місця. Kyiv.info. URL: <https://kyiv.info/article/holosiyivskyy-park-u-kyuyevi-vid-davnikh-kurhaniv-do-natsionalnoho-zapovidnyka> (дата звернення: 30.11.2025).

33. UITT 2015. SlideShare. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/uitt2015-46422451/46422451> (дата звернення: 30.11.2025).

34. Об'єкти культурної спадщини. Національний природний парк «Голосіївський». URL: <https://nppg.gov.ua/uk/node/37> (дата звернення: 30.11.2025).

35. Голосіївський парк Київ: від давніх курганів до національного заповідника. Kyiv.info. URL: <https://kyiv.info/article/holosiyivskyy-park-u-kyuyevi-vid-davnikh-kurhaniv-do-natsionalnoho-zapovidnyka> (дата звернення: 30.11.2025).

36. Національний природний парк "Голосіївський". Wownature. URL: <https://wownature.in.ua/parky-i-zapovidnyky/natsionalnyy-prirodnyy-park-holosiyivskyy/> (дата звернення: 30.11.2025).

37. Парк «Феофанія». KyivGuide. URL: <https://kyivguide.com.ua/feofaniya-park/> (дата звернення: 30.11.2025).

38. Парк «Феофанія». Офіційний сайт. URL: <https://feofaniya.kiev.ua/> (дата звернення: 30.11.2025).

39. Feofaniya Park | Kiev. Visit A City. URL: <https://www.visitacity.com/en/kyev/attractions/feofaniya-park> (дата звернення: 30.11.2025).

40. Парк «Феофанія» - Оазис спокою та краси. MistoKyia. URL: <https://mistokyia.ua/interesting-places/parks/park-feofaniia> (дата звернення: 30.11.2025).

41. Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України. Офіційний сайт. URL: <https://www.nbg.kyiv.ua/ua/home.html> (дата звернення: 30.11.2025).
42. Feofania, Kyiv, Ukraine. Wanderlog. URL: <https://wanderlog.com/place/details/11277562/feofania> (дата звернення: 30.11.2025).
43. ТОП-5 парків Києва для ідеальних прогулянок. КНУКиМ. URL: <https://fgribt.knukim.edu.ua/home/news/top-5-parkiv-kieva-dlya-idealnikh-progulyanok.html> (дата звернення: 30.11.2025).
44. Ботанічний сад ім. Гришка. Captain.kiev.ua. URL: <https://captain.kiev.ua/excursions/botsadhryshka> (дата звернення: 30.11.2025).
45. Стратегія розвитку міста Києва до 2025 року. Київська міська державна адміністрація. URL: https://kyivcity.gov.ua/img/item/pgp2q67c3u_strategie_nouvelle_edition.pdf (дата звернення: 30.11.2025).
46. Звіт про виконання міської цільової програми розвитку туризму в місті Києві на 2022-2024 роки. Київська міська державна адміністрація. URL: https://dei-2023.kyivcity.gov.ua/files/2022/2/11/Zvit_2021_zag.pdf (дата звернення: 30.11.2025).
47. Унікальні перспективи туризму Голосієва. Голос Києва. URL: <https://golos.kyivcity.gov.ua/news/unikalni-perspektivi-turizmu-golosieva> (дата звернення: 30.11.2025).
48. Об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення міста Києва. Ukraina Incognita. URL: <https://ukrainaincognita.com/botanichni-sady-2/obekty-prirodno-zapovidnogo-fondu-mistseвого-znachennya-mista-kyeva/> (дата звернення: 30.11.2025).
49. Національний природний парк "Голосіївський". National Parks in UA. URL: <https://www.nationalparks.in.ua/pryrodni-parky/kyiv/holosiivskyi/> (дата звернення: 30.11.2025).
50. Holosiiv National Nature Park. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Holosiiv_National_Nature_Park (дата звернення: 30.11.2025).

51. Nationalpark Holossijiw. Wikipedia (German). URL: https://de.wikipedia.org/wiki/Nationalpark_Holossijiw (дата звернення: 30.11.2025).
52. Екскурсія Голосіївський парк - Ботсад НУБіПУ. The City. URL: <https://the-city.kiev.ua/ua/excursion/ekskursiya-golosiyyvskiy-park-botsad-nubipu-420> (дата звернення: 30.11.2025).
53. The Role of Creative Tourism in Sustainable Development. arXiv preprint. 2021. URL: <https://arxiv.org/abs/2109.09795> (дата звернення: 30.11.2025).
54. Sustainable Tourism Development: A Bibliometric Analysis. arXiv preprint. 2021. URL: <https://arxiv.org/abs/2104.04493> (дата звернення: 30.11.2025).
55. The Impact of Urban Green Spaces on Tourism. arXiv preprint. 2016. URL: <https://arxiv.org/abs/1601.07741> (дата звернення: 30.11.2025).
56. Urban Ecotourism: A Sustainable Approach to City Planning. arXiv preprint. 2023. URL: <https://arxiv.org/abs/2301.07748> (дата звернення: 30.11.2025).
57. EUROPARC Toolkit: Planning, Design and Management of Periurban Parks. EUROPARC Federation. URL: <https://www.europarc.org/europarc-toolkit-planning-design-and-management-of-periurban-parks/> (дата звернення: 30.11.2025).
58. BPWW. Official Website. URL: <https://www.bpww.at/en> (дата звернення: 30.11.2025).
59. The Royal Parks. Official Website. URL: <https://www.royalparks.org.uk/> (дата звернення: 30.11.2025).
60. Parcs Naturels Régionaux. Official Website. URL: <https://www.parcs-naturels-regionaux.fr/en> (дата звернення: 30.11.2025).
61. UNWTO. Official Website. URL: <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284420841> (дата звернення: 30.11.2025).
62. Keukenhof. Official Website. URL: <https://keukenhof.nl/en/> (дата звернення: 30.11.2025).
63. Christmas Garden Berlin. Official Website. URL: <https://www.christmas-garden.de/en/berlin/> (дата звернення: 30.11.2025).
64. Smart Tourism Capital. European Commission. URL: https://smart-tourism-capital.ec.europa.eu/best-practices_en (дата звернення: 30.11.2025).

65. Smart City Valencia. Official Website. URL: <https://smartcity.valencia.es/scalable-city-joint-event/> (дата звернення: 30.11.2025).

66. ANFT. Official Website. URL: <https://anft.earth/> (дата звернення: 30.11.2025).

67. CBI. Official Website. URL: <https://www.cbi.eu/market-information/tourism/regenerative-tourism> (дата звернення: 30.11.2025).

ДОДАТКИ

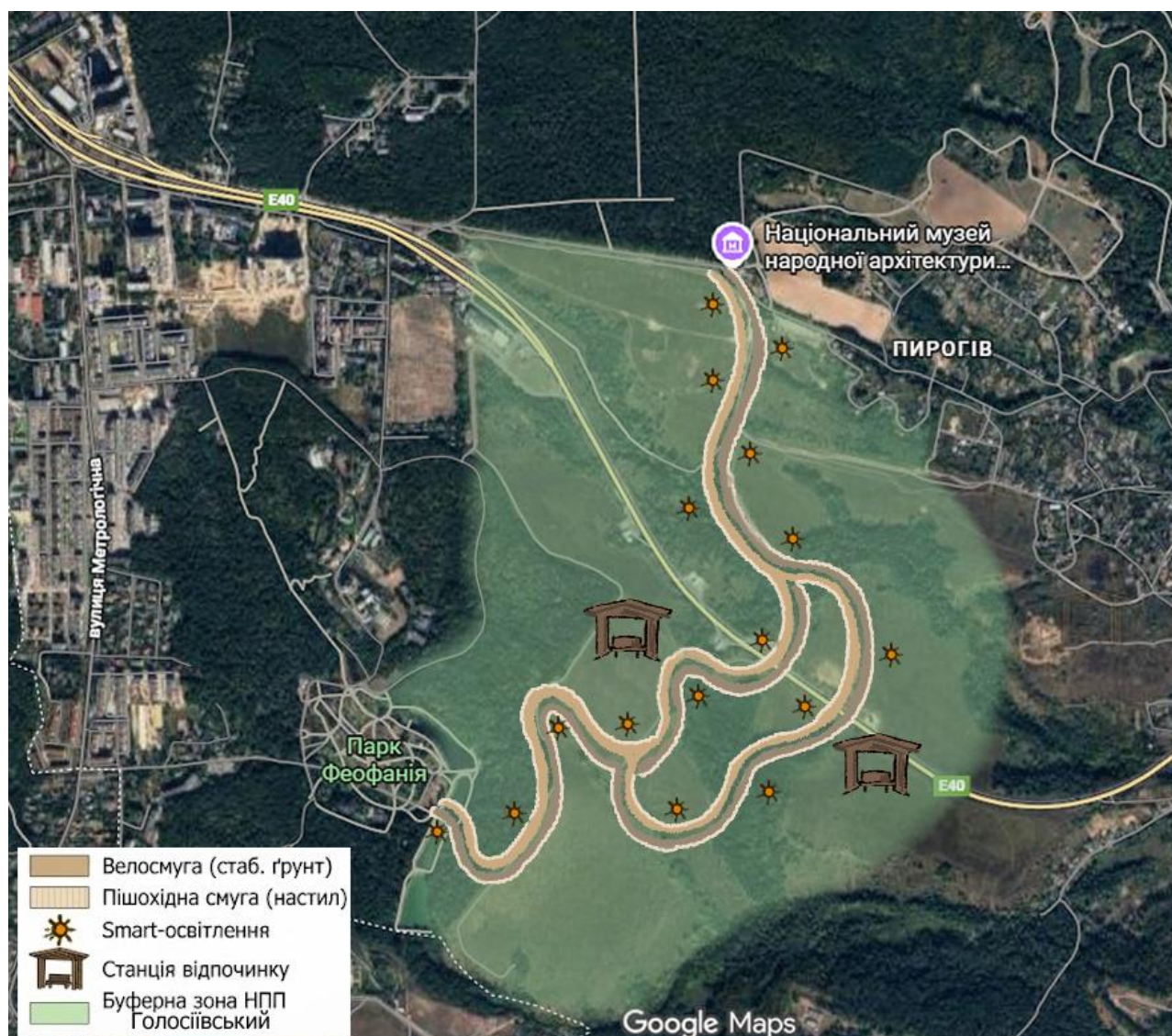

Рисунок А.1 – Картосхема першої черги екомаршруту «Green Link» (Пирогів — Феофанія)

На поданій картосхемі візуалізовано трасування пілотного маршруту «Green Link», що забезпечує логістичне з'єднання Національного музею народної архітектури та побуту України (Пирогів) із садово-парковим комплексом «Феофанія». Проектування маршруту через буферну зону НПП «Голосіївський» дозволяє дотримуватися екологічних стандартів та мінімізувати антропогенний вплив на заповідні території. За своїми технічними характеристиками даний екомаршрут класифікується як сегмент «Комфорт», оскільки вирізняється низьким рівнем складності завдяки рівнинному рельєфу та наявності спеціально облаштованого настилу.

При загальній протяжності 4,5 км, що відповідає орієнтовно одній годині пішої ходи або 20 хвилинам їзди на велосипеді, маршрут орієнтований на широку цільову аудиторію, передусім на сім'ї з дітьми, осіб похилого віку та маломобільні групи населення. Стратегічне значення цього відрізка полягає у вирішенні критичної проблеми транспортного розриву між двома найпопулярнішими локаціями дестинації. Високий рівень інфраструктурного комфорту, забезпечений впровадженням Smart-освітлення та частим розташуванням станцій відпочинку, робить його оптимальним для формату рекреаційно-прогулянкового туризму вихідного дня.

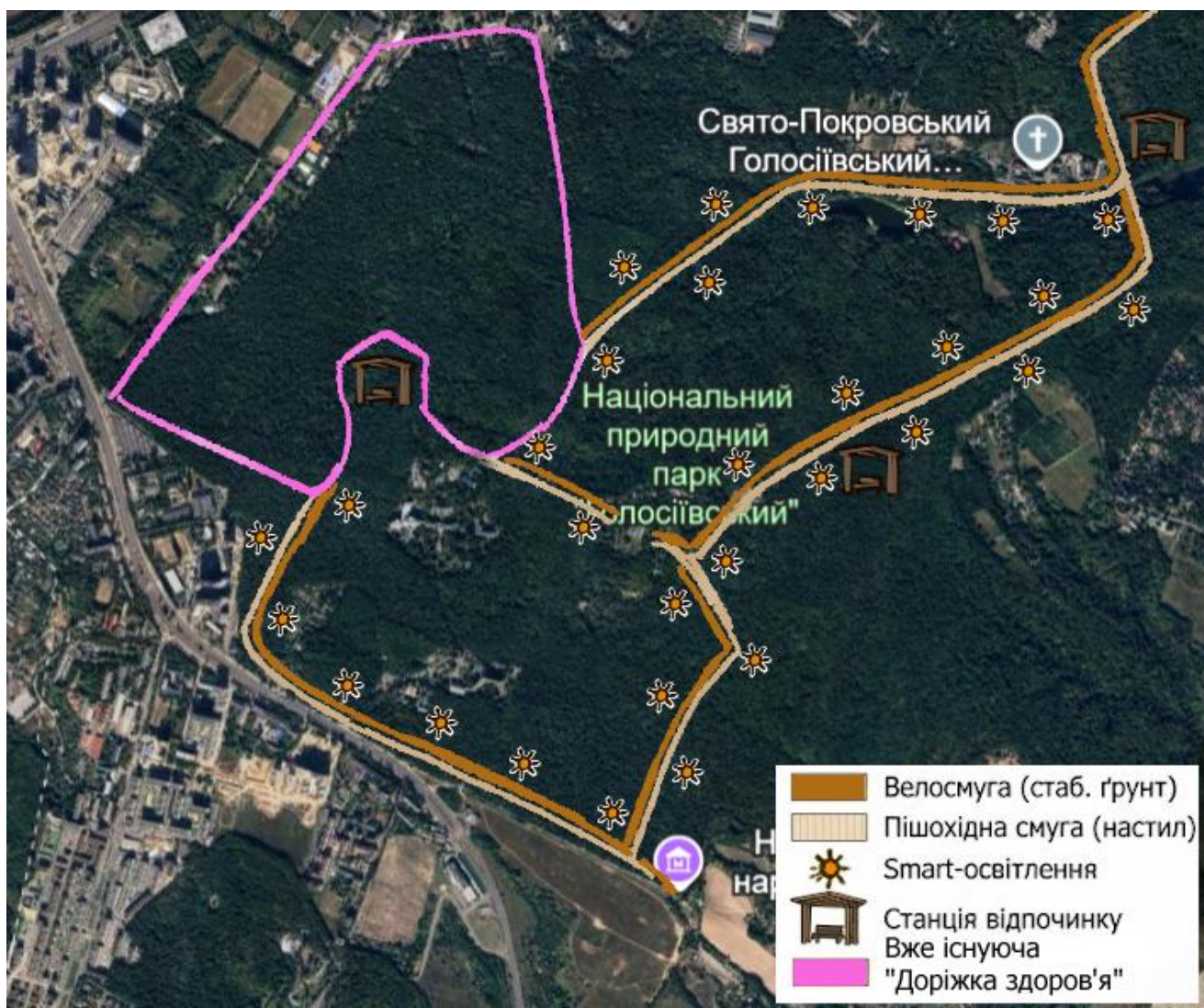

Рисунок Б.1 – Візуалізація маршруту «Forest Immersion» (Центральна частина НПП «Голосіївський»)

Схема відображає концепцію ревіталізації мережі маршрутів у центральній частині НПП «Голосіївський», що базується на принципі максимальної зв'язності рекреаційних локацій. Проектований маршрут «Forest Immersion» розроблено таким чином, щоб об'єднати в єдиний логістичний ланцюг найцікавіші природні атракції парку: вікові діброви, каскади озер та облаштовані зони відпочинку, які раніше функціонували ізольовано. Використання стабілізованого ґрунтового покриття дозволяє забезпечити комфортне пересування, зберігаючи при цьому природну проникність ґрунтів та екологічний баланс території.

За рівнем складності маршрут класифікується як «Середній» (сегмент «Актив»), що зумовлено наявністю природного рельєфу та перепадів висот на дистанції 7–8 км. Цільовою аудиторією є прихильники активного відпочинку, скандинавської ходьби та велоспорту, для яких важливою є не лише фізична активність, а й змістовне наповнення прогулянки. Стратегічна цінність маршруту полягає в реалізації концепції «Resilience Hub»: проходячи крізь ключові магніти парку, він створює оптимальні умови для психоемоційного розвантаження та практики «лісових купань» (shinrin-yoku), трансформуючи хаотичні стежки в упорядковану систему екологічного туризму.

Рисунок В.1 – Перспективна схема маршруту «Urban Connector» (НПП «Голосіївський» — Ботсад ім. Гришка)

Картосхема демонструє трасування стратегічного транзитного коридору «Urban Connector», який виконує функцію магістрального з'єднання двох ключових елементів дестинації — Голосіївського лісу та Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка. Унікальність проектного рішення полягає у створенні безперервного зеленого маршруту, який інтегрує розрізнені панорамні точки, зелені зони Лисої та Багринової гір у єдину туристичну мережу, дозволяючи відвідувачам безперешкодно дістатися від заповідних лісів до наукових колекцій ботсаду.

Маршрут протяжністю 10–12 км характеризується високим рівнем складності та орієнтований на сегмент «Спорт/Експерт» — досвідчених велотуристів та активну молодь. Його реалізація дозволяє сформувати цілісне

«зелене кільце» столиці, перетворюючи фрагментовані рекреаційні зони на системно пов'язаний інфраструктурний об'єкт. Такий підхід не лише розширює географію туристичних потоків, а й забезпечує користувачам можливість комплексного ознайомлення з ландшафтним різноманіттям Києва в межах однієї подорожі.